

Oblici imena odabranih hrvatskih latinista u knjižničnim katalozima

---

Čubrić, Marijeta

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:429466>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-02**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI

BIBLIOTEKARSTVO

Ak. god. 2022./2023.

Marijeta Čubrić

**Oblici imena odabranih hrvatskih latinista u knjižničnim
katalozima**

Diplomski rad

Mentor: Dr. sc. Ana Barbarić, red. prof.

Zagreb, srpanj 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Sadržaj

Sadržaj.....	ii
1. Uvod	4
2. Knjižnični katalog.....	7
2.1. Povijest knjižničnog kataloga.....	7
2.2. Standardizacija kataložnih postupaka	8
3. Odrednice i uputnice.....	10
4. Univerzalni bibliografski nadzor i normativni nadzor	12
4.1. Univerzalni bibliografski nadzor (<i>Universal Bibliographic Control, UBC</i>).....	12
4.2. Normativni nadzor (<i>Authority Control</i>)	15
4.3. Jedinствени identifikator autora	18
5. (Osobno) ime i prezime	20
5.1. Ime i normizacija.....	21
5.2. Problemi s imenom u naših starijih književnika	22
6. Problemi s imenom u knjižničarstvu	25
7. Knjižnice, katalozi	27
7.1. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu.....	27
7.2. Kongresna knjižnica u Sjedinjenim Američkim Državama	28
7.3. Vatikanska knjižnica	28
8. Hrvatski latinisti	30
9. Usporedba odrednica i uputnica hrvatskih latinista.....	31
9.1. Ruđer Josip Bošković.....	31
9.2. Jakov Bunić	32
9.3. Ilija Crijević.....	33
9.4. Ludovik Crijević Tuberon.....	35
9.5. Ivan Česmički.....	36
9.6. Bartol Đurđević	37
9.7. Ignjat Đurđević.....	40
9.8. Bartol Kašić.....	41
9.9. Matija Petar Katančić	43

9.10.	Šimun Kožičić Benja	43
9.11.	Rajmund Kunić.....	44
9.12.	Ivan Lučić	46
9.13.	Marko Marulić	47
9.14.	Vinko Pribojević.....	50
9.15.	Ivan Vitez od Sredne	50
9.16.	Matija Vlačić Ilirik	51
9.17.	Kraći osvrt	56
10.	Zaključak.....	57
11.	Literatura.....	58
	Sažetak	66
	Summary	67

1. Uvod

Hrvatski je jezik bogat govorima, dijalektima, narječjima. Tri različita narječja – čakavsko, kajkavsko i štokavsko – vuku za sobom kao posljedicu različitosti u fonologiji, morfologiji, sintaksi i leksikologiji. Sve te razlike mogu dovesti do nerazumijevanja govornika Republike Hrvatske. S namjerom stvaranja javnokomunikacijskog govora (Silić, 2006, str. 32) nastao je standardni jezik kao „nadregionalni idiom koji je posebno odabran, normiran i kodificiran, autonoman, polifunkcionalan, elastično stabilan u vremenu i stabilan u prostoru“ (*Hrvatska enciklopedija*). Tako *perle*, *špigete*, *žniranci* i *šnjure* u standardu postaju *vezice*. *Šeflja*, *kacijola*, *grabilica*, *paljak*, *kutalj*, *pajić*, *kačica*, *susak* u standardu se nazivaju *zaimača*. *Karfiol*, *kavula*, *kaul* skupljaju se pod standardiziranim nazivom *cvjetača*. Osnovni leksički fond, neuvjetovan zemljopisno, ekonomski ili kulturno, standardni jezik preuzima od dijalektne osnove i nadograđuje ga intelektualnim rječnikom, terminologijom (Brozović, 2006, str. 283). Standardizacija jezika proces je bez kraja na koji utječu društveno-politički čimbenici. Pojava slična standardizaciji jezika pojavljuje se u i knjižničarstvu.

Knjižnica je „mjesto na kojem se obavlja knjižnična djelatnost koja obuhvaća organiziranje i pružanje javnosti kulturnih, informacijskih, obrazovnih i znanstvenih usluga, zasnivajući ih na sustavnom odabiru, prikupljanju, stručnoj obradi, pohranjivanju, zaštiti, posudbi i davanju na korištenje knjižnične građe te slobodnom pristupu izvorima informacija“ (*Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti [ZKKD]*, 17/2019). Jednostavnije, knjižničnu građu knjižničarsko stručno osoblje „sustavno odabire, prikuplja, stručno obrađuje, pohranjuje, štiti, priprema i daje na korištenje“ (*Hrvatska enciklopedija*). Međutim, osim u knjižnicama knjige se pojavljuju u skoro svakome domu. Teško je zamisliti dom u kojem ne postoji barem jedna polica s knjigama. Put do široke dostupnosti pisanoga znanja bio je dug i spor.

Prije pojave pismenosti, u doba usmenosti, znanje se moglo prenositi jedino na blizinu, od osobe do osobe. Pojavom prvih pismovnih sustava znanje se moglo širiti brže i dalje, bilo ga je moguće „prenijeti na udaljenu lokaciju i sačuvati za kasnije generacije“ (Hebrang Grgić, 2018, str. 15). Od knjižnice u sumerskome gradu Nipuru (oko 3000. g. pr. Kr.) preko Aleksandrijske knjižnice osnovane u 3. st. pr. Kr. do prve javne knjižnice koju je utemeljio Gaj Azinije Polion oko 39. godine pr. Kr. širili su se pismenost i znanje. Međutim, pismenost je i

u ranome srednjem vijeku bila izrazito niska.¹ Knjige su bile skupe, „povlastice malobrojnih čitatelja“ (Manguel, 2001, str. 127) sve do izuma tiska kada se ubrzao proces nastanak knjige koji više nije ovisio o brzini, urednosti i točnosti prepisivača. S vremenom su se počele otvarati javne knjižnice, povećavao se broj dostupnih knjiga. Nekoć je primjerak određene knjige bio dostupan manjem broju ljudi, a danas primjerak knjige stare 500 godina može biti dostupan svakome s pristupom internetu.²

Proces širenja pismenog znanja pratilo je knjižničarstvo kao jedna od najstarijih disciplina u području bilježenja i upravljanja znanjem (Machala, 2015, str. 9). Danas je knjižničarstvo prihvaćena znanstvena disciplina koja je proširila djelovanje i na digitalni svijet. Ipak je glavni prostor djelatnosti knjižničara ostala knjižnica. Tadić (1994, str. 13) piše da sinonim pojma *knjižnica* – *biblioteka* – dolazi od dviju grčkih riječi: *biblion* – knjiga i *theke* – pohrana, spremište. Knjižnice i jesu nastale kao mjesto očuvanja napisanoga. Do danas se knjižnica razvila kao „ustanova koja prikuplja, sređuje, čuva i daje na korištenje knjižničnu građu, te pruža raznolike knjižnične usluge svojim korisnicima“ (*isto*). Knjižnica ne postoji sebe radi ili kako bi se mogli zaposliti školovani stručnjaci – knjižničari. Da je tako, knjižnice bi postojale tek od druge polovice 19. stoljeća, od 1876. godine, to jest od osnivanja Američkog knjižničarskog društva kada je počelo stvaranje profesionalnih knjižničara. Knjižnica postoji za krajnje korisnike. Gorman (2006, str. 4) piše da i Kongresna knjižnica u SAD-u i pokretna knjižnica u saveznoj državi Idaho imaju istu zadaću – svojim službama i uslugama korisnicima osigurati pristup ljudskim zapisima. Stipanov (2010, str. 235) potvrđuje tezu da je u prvome planu korisnik, međutim, unaprijeđuje ju tvrdnjom da „nije (više) riječ o korisniku kao o općem tipu korisnika, već je riječ o sve prepoznatljivijem procesu profiliranja korisnika u odnosu na njegove specifične potrebe i zahtjeve“ te to povezuje s oblikovanjem različitih vrsta knjižnica (nacionalne, narodne, školske, sveučilišne, znanstvene, specijalne...).

Stipanov (1996, str. VIII) piše da su dvije bitne zadaće knjižnice, tj. knjižničarstva, prikupljanje i sređivanje zapisanoga i zabilježenoga znanja kao osnovna zadaća te korištenje kao glavna zadaća knjižničarstva. Kako bi obnašala te dvije zadaće, kako bi bila „pamćenje društva sređeno po određenim pravilima“ (*isto*), potrebni su propisi, tj. standardizacija. Standardiziranje bibliografskih informacija, što se kako gdje bilježi, s namjerom međunarodne

---

¹ Hebrang Grgić (2018, str. 93) piše da je prije izuma tiska (prije sredine 15. stoljeća) pismenih bilo oko 2 %, a početkom 16. stoljeća već oko 5 %.

² <https://glagoljica.hr/?pr=i&id=13837>

razmjene kataložnih zapisa, obuhvaća program Univerzalnog bibliografskog nadzora (UBC, *Universal Bibliographic Control*), program koji će se u radu detaljnije pojasniti.

Uz pojam univerzalnog bibliografskog nadzora važan je i pojam normativnog nadzora. Knjižnični je fond sva „građa koju knjižnica posjeduje i daje na korištenje“ (Tadić, 1994, str. 19). Uvid u potpuni fond knjižnice korisniku je moguć jedino preko kataloga koji je „sistematizirani popis knjižnične građe“ (Horvat, 1995, str. 21) te je most koji spaja građu i korisnika. Međutim, ima li katalog korisniku smisla ako se u njemu ne snalazi i ako ne pronalazi građu koja mu je potrebna? Zato knjižničarstvo „utvrđuje točan oblik nekog podatka“ (Stipanov, 1996, str. IX). Knjižnice imaju obvezu utvrđivati točnost i izvornost imena autora te ga normirati. „To znači da se određeno ime (osobe, autora poglavito u knjižničarskom pogledu) ima svagda i u svakoj prilici i za bilo koju svrhu pisati odnosno navoditi u jednom jedinstvenom standardiziranom obliku, uvijek i u svakoj prilici nedvojbeno prepoznatljivom, koji za sve postaje pravilo“ (Stipanov, 1996, str. VIII).

Korisniku u tome pomaže normativni nadzor kao „nadzor normiranih pojmova (za osobna imena, nazive korporativnih tijela ili geografska imena) zahvaljujući svojoj dosljednosti u strukturiranju podataka“ (Getliher i Knežević Cerovski, 2014, str. 38). Normativnim nadzorom nastaje „normativni zapis koji se sastoji od standardizirane odrednice združene s ostalim normativnim podacima koji opisuju entitet imenovan standardiziranom odrednicom i koji može upućivati na druge standardizirane odrednice“ (Knežević Cerovski, 2016). Potreba za normativnim nadzorom krajnjem korisniku nije odmah vidljiva. Međutim, kod pretraživanja imena autora koji su pisali pod više imena, potreba se vrlo brzo uočava.

U radu će se istražiti i usporediti odrednice i uputnice izrađene za šesnaestoricu hrvatskih latinista u trima knjižničnim katalozima – katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (NSK), katalogu Kongresne knjižnice u Washingtonu te katalogu Vatikanske knjižnice. Podaci su prikupljeni krajem veljače 2023. godine na VIAF-u (*Virtual International Authority File*). Prvo će se obraditi međunarodna kataložna načela, zatim pojmovi Univerzalnog bibliografskog nadzora i normativnog nadzora uz nekoliko informacija o VIAF-u. Teorijski će se obraditi pojmovi odrednice i uputnice. Nakon toga iznijet će se onomastička teorija o imenu, i problemi s imenom autora u knjižničarstvu. Zatim će se ukratko predstaviti tri knjižnice – Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Kongresna knjižnica u Washingtonu te Vatikanska knjižnica. Uslijedit će kraće predstavljanje šesnaestorice hrvatskih latinista te nakon toga usporedba odrednica i uputnica koje su za njih napravljene u trima katalozima. Za svakog je latinista napravljena tablica s podacima preuzetih s VIAF-a.

2. Knjižnični katalog

Riječ *katalog* dolazi iz grčkoga jezika i značila je *popis*. *Hrvatski jezični portal* definira katalog kao uređen popis čega po nekom redu. U knjižničarstvu katalog je „popis knjižnične građe koja se nalazi ili u određenoj knjižnici, ili u posebnoj zbirci ili odjelu jedne knjižnice, ili u više knjižnica, a sređen je po nekom određenom kriteriju“ (Verona, 2009, str. 381). Prvo su postojali katalogi u obliku knjige koji su na početku dvadesetog stoljeća zamijenjeni katalogizima na listićima, a u drugoj trećini 20. stoljeća pojavili su se *online* katalogi, tzv. strojno čitljivi katalogi, čije vrijeme traje i danas (Svenonius, 2005, str. 62).

2.1. Povijest knjižničnog kataloga

„Ovo je, dakle, samostansko blago.“ Hessel (1977, str. 23) piše da katalog jedne samostanske knjižnice iz 1831. godine završava upravo ovim riječima. Blago, koje se donedavno sastojalo isključivo od materijalnih predmeta smještenih u jednoj ili nekoliko zgrada (Gorman, 2006, str. 8), danas se proširilo u *online* svijet. Gorman (*isto*) zaključuje kako knjižnična zbirka danas „obuhvaća materijalne dokumente koje posjeduje određena knjižnica, materijalne dokumente koje posjeduje neka druga knjižnica (a koji su dostupni međuknjižničnom posudbom), elektroničke dokumente nabavljene kupovanjem te besplatne elektroničke dokumente“. Svrha je knjižničnog kataloga da korisnike (čitače i knjižnično osoblje) „upućuje koje se knjige, rukopisi i druga knjižna građa nalaze u određenoj knjižnici i da tako omogući i iskorištavanje i organsko izgrađivanje knjižničnog fonda“ (Verona, 1971, str. 13). Knežević Cerovski i Pancirov (2015, str. 176) kao najvažniju zadaću knjižničnog kataloga izdvajaju pružanje informacije korisnicima na najbrži i najjednostavniji mogući način, dok je već Charles A. Cutter u 19. stoljeću naveo sljedeće ciljeve kataloga: „... omogućiti da se pronađe knjiga za koju je poznat autor, naslov ili predmet; pokazati što knjižnica posjeduje od nekog autora, o nekom predmetu, o nekoj vrsti literature; pomoći u izboru knjige s obzirom na izdanje (bibliografski) te s obzirom na vrstu (literarnu ili predmetnu)“ (Svenonius, 2005, str. 15).

Knjižnična je građa sva „građa koju knjižnica prikuplja, stručno obrađuje i daje korisnicima na korištenje“ (Tadić, 1994, str. 22). Stručnom obradom stvaraju se katalogni zapisi kako bi se dobio knjižnični katalog. Ta obrada može biti formalna i sadržajna. Sadržajna obrada knjižnične građe ona je „kojom se upisuju i usustavljaju i zapisuju sadržaji“ (Tadić, 1994, str. 95) u toj publikaciji pa korisnici uz pomoć predmetnog kataloga, ako ne znaju autora i naslov publikacije koja im je potrebna, mogu pronaći željenu publikaciju. U radu ćemo se fokusirati

samo na formalnu obradu knjižnične građe koja se zove i katalogizacija. Katalogizacija je „obrada građe tijekom koje se popisuju podaci bitni za identifikaciju određenog primjerka“ (Tadić, 1994, str. 53) prenošenjem podataka s naslovne stranice samog primjerka kojom se stvara knjižnični katalog. Prema Veroni (2009, str. 13) osnovni su zadaci kataloga (1) da odgovora na pitanje posjeduje li knjižnica određenu jedinicu knjižnične građe, (2) da daje za određeno djelo pregled svih izdanja, prijevoda, preradbi koje knjižnica posjeduje, (3) da daje pregled svih jedinica knjižnične građe koju knjižnica posjeduje od određenog autora. Bit je knjižničnog kataloga ispunjenje korisničkih upita te povećanje dostupnosti, vidljivosti i interoperabilnosti podataka o bibliografskim resursima (Pauman Budanović i Žumer, 2021, str. 88).

2.2. Standardizacija kataložnih postupaka

Povećanjem opsega knjižnične građe pojavio se problem sistematizacije. Javljali su se problemi jer bi knjižničari iste knjižnice različito katalogizirali građu. To je pokušao razriješiti Antonio Panizzi, knjižničar u Knjižnici Britanskog muzeja u prvoj polovici 19. stoljeća, koji je predložio da se katalog izradi po abecednom redu te je objavio kataložni pravilnik s 91 pravilom. Ručno pisane kataloge u knjigama bilo je zahtjevno nadopunjavati i održavati. Kao rješenje pojavio se katalog na listićima koji je omogućio „centralizaciju bibliografskih opisa“ (Svenonius, 2005, str. 63) kao začetak univerzalnog bibliografskog nadzora. Prelaskom na *online* kataloge izgubila se struktura kataloga na listićima koja je pratila stroga pravila. Međutim, prelaskom na digitalni format bibliografskih zapisa razmjena zapisa postala je lakša.

Kako bi razmjena bila što lakša, potrebna je standardizacija. Početak standardizacije kataložnih postupaka postavlja se u Parizu 1961. godine na Međunarodnoj konferenciji o kataložnim načelima. Na njoj su prihvaćena načela koja su poznata pod nazivom *Pariška načela* koja se ne bi trebala shvaćati kao kataložni pravilnik, već kao smjernice za izradu kataložnih pravilnika (Horvat, 1995, str. 74), to jest „kao osnova za ujednačivanje kataložne i bibliografske prakse u svim zemljama svijeta“ (Verona, 1961, str. 155). Verona (1961, str. 169) zaključuje da je Pariška konferencija bila uspješna jer je, unatoč prvotnim neslaganjima i razlikama u kataložkim praksama, sporazum postignut, te piše da se taj sastanak „može s pravom smatrati presudnim događajem u povijesti katalogizacije općenito“ (Verona, 1976, str. 1)³. Godine 1972., nakon desetak godina dogovora, proučavanja, uspoređivanja i razrađivanja prijedloga te

---

³ Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga Eve Verona oslanja se na *Pariška načela*, uz poneke preinake u primjerima kad su *Načela* bila nejasno razrađena.

održavanja Međunarodnog sastanka kataložnih stručnjaka u Kopenhagenu 1969. godine, objavljen je ISBD(M) – Međunarodni standardni bibliografski opis omeđenih publikacija. Tijekom godina IFLA (*International Federation of Library Associations and Institutions*, Međunarodna federacija knjižničarskih društava i ustanova) je objavila standarde za mnoge druge vrste knjižnične građe. Prelaskom na strojno čitljivu katalogizaciju pojavio je MARC (*Machine Readable Cataloguing*) – format za strojno čitljivo katalogiziranje. Do danas su razvijene različite nacionalne verzije MARC-a. UNIMARC kao IFLA-in format koji „omogućuje međunarodnu razmjenu preglednih kataložnih jedinica u strojno čitljivom obliku između nacionalnih bibliografskih središta“ (Willer, 1996, 122), MARC21 i mnoge druge nacionalne verzije formata.

IFLA je 2009. objavila kraću *Izjavu o međunarodnim kataložnim načelima* (*Statement od International Cataloguing Principles – ICP*) koja su primjenjiva za online kataloge (OPAC – *Online Public Access Catalogue*) te naglašava da je cilj izraditi katalog primjeren korisniku. Verzija ICP-a iz 2016. osvrće se na otvoreni pristup, interoperabilnost i pristupačnost te na promjenu korisničkog ponašanja.

Međunarodna standardizacija ima mnoge prednosti – interoperabilnost, razmjenu zapisa i posljedično smanjenje potrošnje radne snage. Međutim, kako bi se postigla, potrebno je da pojedine države napuste vlastitu kataložnu tradiciju i daju prednost „zahtjevima međunarodnog korisnika pred zahtjevima vlastitih ljudi“ (Verona, 1976, str. 25).

3. Odrednice i uputnice

Kataložna je jedinica osnovna jedinica kataloga koja daje podatke o određenoj jedinici knjižnične građe ili o skupini takvih jedinica (Verona, 2009, str. 381). Verona dalje u *Pravilniku i priručniku za izradbu abecednih kataloga* (u daljnjem tekstu *Pravilnik*) navodi da svaka kataložna jedinica, kako bi katalog mogao ispuniti osnovne zadatke, mora sadržavati odrednicu i kataložni opis. Kataložni je opis „skup podataka koji su potrebni da se identificira jedinica bibliotečne građe što je ta kataložna jedinica u abecednom katalogu zastupa, kao i djelo što ga jedinica bibliotečne građe sadrži“ (Verona, 2009, str. 13). Odrednica je usvojena pristupnica kataložnom zapisu i postoje, prema *Pravilniku*, četiri vrste odrednica:

- 1) „osobna odrednica (ime autora ili druge odgovorne osobe za izradbu publikacije)
- 2) stvarna odrednica (stvarni naslov obavlja ulogu odrednice kada ne postoji autor ili ima više od tri autora)
- 3) korporativna odrednica (naziv tijela koje govori o svom radu i djelovanju ili je naziv priredbe)
- 4) formalna odrednica za upravno-teritorijalne jedinice i njihove službene akte“ (Blažević, 2011, str. 32).

U radu ćemo se baviti osobnom odrednicom koja može sadržavati neodređeni broj podređenih elemenata koji se mogu svrstati u sljedeće kategorije: dijelovi imena (osobno ime, patronimik, obiteljsko ime, nadimak, ime dinastije, ostala imena), dodaci imenu (plemička titula, počasni položaj, oslovljavanje, datum rođenja i smrti itd., ostali dodaci) (*Smjernice...*, 1990, str. 21-22). Osobne se odrednice biraju i oblikuju u normativnoj datoteci preglednih kataložnih jedinica i uputnica te se postupkom validacije odrednice preuzimaju u bibliografsku bazu (Blažević i Hodak, 2001, str. 72).

Autor može biti fizička osoba (individualni autor) ili zajednica fizičkih osoba i/ili organizacija (korporativni autor) (Verona, 2009, str. 18). U radu ćemo se baviti isključivo individualnim autorstvom. Individualni je autor nekoga djela fizička osoba kojoj djelo pripada kao duhovno vlasništvo (*isto*). Ime se individualnog autora u odrednici uvijek piše u nominativu (Verona, 2009, str. 147). Ujednačeni oblik imena autora pod kojim se autor navodi naziva se jedinstvena odrednica. To je ime pod kojim je autor općenito poznat.

Kako bi se ispunio prvi zadatak abecednih kataloga, izrađuju se uputnice – kataložne jedinice koje upućuju od jedne odrednice na drugu. One upućuju korisnika kataloga s neusvojene odrednice na odgovarajuću jedinstvenu odrednicu (tj. opću uputnicu) ili s

jedinstvene odrednice na srodne odrednice kao što su, između ostalog, pseudonimi upotrijebljeni kao jedinstvene odrednice (tj. unakrsna uputnica). „Podaci o uputnici sadrže varijante kao što su inicijali, akronimi, ispisani oblici, premetnuti oblici, oblici u izravnom i neizravnom redoslijedu, oblici na drugim jezicima, različiti grafijski oblici, različite transliteracije itd.“ (*Smjernice*, 1990, str. 25). U radu će se analizirati odrednice i uputnice napravljene za odabrane hrvatske latiniste preuzete iz knjižničnih kataloga NSK, Kongresne knjižnice te Vatikanske knjižnice.

4. Univerzalni bibliografski nadzor i normativni nadzor

Hrvatski jezični portal definira riječ *kontrola* kao ukupnost uvida i praćenja činjenica i stanja oko jedne osobe, pravne osobe i pojmova u društvu i prirodi, te navodi sinonime *nadzor*, *pregled*, *provjera*. Navodi da riječ *kontrola* dolazi iz francuske riječi *contrôle*, a da je do hrvatskoga došla iz njemačke riječi *Kontrolle*. S druge strane riječ *nadzor* definira kao stalnu i pažljivu kontrolu, praćenje koga; nadgledanje, a riječ dolazi od riječi praslavenskog korijena *zrijeti* što znači gledati, viriti. U radu će se koristiti nazivi univerzalni bibliografski nadzor i normativni nadzor, kao opredjeljenje za hrvatsku inačicu riječi. Primjećuje se u ovome opredjeljenju nedosljednost. Koristi se *nadzor* umjesto pojma *kontrola*, ali se ostavlja riječ *univerzalni* – ne zamjenjuje ju riječ *opći*. Sintagma *univerzalni bibliografski nadzor* raširena je, dok se *opći bibliografski nadzor* rijetko nalazi u objavljenim člancima i knjigama.

Univerzalni bibliografski nadzor i normativni nadzor dvije su strane istog novčića (Getliher i Knežević Cerovski 2014, str. 39) koje pomažu korisnicima u dobivanju točnih informacija te u postizanju najbolje moguće upotrebe knjižničkog kataloga (Knežević Cerovski i Pancirov, 2015, str. 176). Ta su dva nadzora nedjeljiva od standardizacije kataložnog i bibliografskog opisa. Ideja je uspostaviti međunarodni nadzor nad autoriziranim imenima autora, odnosno međunarodni sustav preglednih kataložnih jedinica (Willer, 1996, str. 118).

4.1. Univerzalni bibliografski nadzor (*Universal Bibliographic Control, UBC*)

Knjižničari su nekoć imali statičan posao – knjižnice su bile kolekcije knjiga, knjižničari su bili njihovi čuvari. Danas je knjižničar aktivan u razvitku države, u obrazovanju, u kulturnom obogaćivanju, znanstvenom, tehnološkom i ekonomskom razvoju. Kolekcije knjiga u knjižnicama moraju se organizirati i dati na korištenje (Anderson, 1974, str. 13). Jedna knjižnica, koliko god velika bila, koliko god osposobljeno stručno osoblje imala, ne funkcionira kao zasebna jedinica. Uvijek mora imati na umu utjecaj koji će imati na druge knjižnice, ali i utjecaj koje te knjižnice imaju na nju (Anderson, 1982, str. III).

Univerzalni bibliografski nadzor kao međunarodni program nastaje u drugoj polovici 20. stoljeća. Međutim, bibliografski nadzor bio je san knjižničara otkada su postojale kolekcije knjiga i njihovi čuvari (Anderson, 1982, str. 1). Prije usustavljanja programa postojale su ideje izrade bibliografije tiskarske produkcije cijeloga svijeta na jednome mjestu, u jednoj središnjoj ustanovi ili organizaciji (Verona, 1976, str. 1), što iz praktičnih razloga nije bilo

izvedivo. Još je u sredinom 19. stoljeća američki knjižničar C. Jewett predložio stvaranje nacionalne bibliografije te je uvidio važnost uniformnosti i univerzalnosti te praćenja istih kataložnih pravila u svim knjižnicama (Kinney, 2000, str. 112). Ideja bibliografskog nadzora, koja je zaživjela, temelji se na „međusobnoj suradnji i izmjeni bibliografskih informacija između svih zemalja svijeta“ (Verona, 1976, str. 1). IFLA navodi smanjenje troškova i poticanje međunarodne suradnje kao razloge nastanka UBC-a (*IFLA Professional Statement on Universal Bibliographic Control*, 2012).

Na već spomenutoj IFLA-inoj Međunarodnoj konferenciji o kataložnim načelima koja se održala u Parizu 1961. godine Frank Francis, tadašnji predsjednik Komisije za ujednačavanje kataložnih pravilnika (*Committee on Uniform Cataloguing Rules*), obratio je pozornost na utrošenu ljudsku snagu na katalogizaciju jedne te iste publikacije u različitim knjižnicama te je predložio da se publikacija katalogizira u zemlji iz koje potječe te da sve druge knjižnice preuzimaju tako izrađenu kataložnu jedinicu (Verona, 1976, str. 2). Verona u tim riječima vidi začetak programa Univerzalnog bibliografskog nadzora, ali naglašava da su u to doba kataložni stručnjaci bili pod velikim utjecajem svoje nacionalne kataložne tradicije te da teren nije bio spreman za dubokosežni i dalekosežni međunarodni program (*isto*).

Međutim, godine koje su slijedile dovele su do sve veće upotrebe računala u izradi kataloga i bibliografija te se pojavio kataložni program Kongresne knjižnice u Washingtonu pod nazivom *Shared Cataloging* koji je koristio zapise „dobivene od nacionalnih bibliografija zemalja iz kojih pojedine publikacije potječu“ (Verona, 1976, str. 2). Verona (*isto*) taj program naziva zanimljivom kombinacijom „decentralizirane, nestandardizirane katalogizacije s centraliziranom i potpuno standardiziranom katalogizacijom“. Opisi pojedinih publikacija nisu ujednačeni zato što ih program preuzima u obliku kakvog dobiva iz nacionalne bibliografije zemlje iz koje publikacija potječe, a o odrednicama, bibliografskim napomenama i stručnim oznakama odlučuju katalogizatori Kongresne knjižnice prateći Angloamerička kataložna pravila te su ti podaci standardizirani. Zemlje izvan engleskog govornog područja nisu mogle preuzeti takve zapise zbog odrednica koje su nastale u Kongresnoj knjižnici.

U Kopenhagenu se 1969. održao Međunarodni sastanak kataložnih stručnjaka koji Anderson (2000, str. 209) smatra začetkom UBC-a. Na tome sastanku Suzanne Honoré proširila je misli F. Francisa iz 1961. godine te je predložila da se publikacije katalogiziraju samo jednom u zemlji iz koje potječu te da se ta kataložna jedinica objavi u nacionalnoj bibliografiji te zemlje. Spomenula je nacionalno bibliografsko središte kao ono koje daje sve bibliografske informacije knjižnicama u matičnoj državi, ali i diljem svijeta (Verona 1976, str. 3). Razlika od američkoga

programa *Shared Cataloging* jest u tome što bi kataložne jedinice trebale biti međunarodno standardizirane kako bi se izbjegao dodatni ljudski rad tijekom ujednačavanja i izmjena preuzetoga kataložnog zapisa.

UNESCO (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*, Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu) je proglasio 1972. godinu Međunarodnom godinom knjige,⁴ što je predsjednik IFLA-e, H. Liebaers, nagovijestio dvije godine ranije u Moskvi gdje je IFLA taj UNESCO-ov prijedlog prihvatila i obećala suradnju. Liebaers je predložio da se te godine, 1972., započnu pripreme kako bi se američki program *Shared Cataloging* proširio u međunarodni program koji je nazvao Univerzalni bibliografski nadzor. Verona (1976, str. 3) naglašava kako je od tada Univerzalni bibliografski nadzor postao sastavni dio IFLA-inog programa. F. G. Kaltwasser je, uz ohrabrenje Liebaersa, prvi spomenuo pojam Univerzalni bibliografski nadzor u članku koji je objavljen u časopisu *Unesco Bulletin for Libraries* 1971. godine (Anderson, 2000, str. 210). Razradio je osnovnu ideju UBC-a te upozorio da je potrebno još mnogo organizacijske suradnje kako bi program bio uspješan. Naglasio je važnost brzine, točnosti, jednostavnosti i standardiziranosti u procesu te zaključio kako je potrebno da svaka država ima nacionalno središte zaduženo za bibliografski nadzor (Kaltwasser, 1971, str. 252). Naglasio je također i važnost nacionalne bibliografije, predložio je provedbu istraživanja u kojem bi se otkrilo koliko se publikacija objavi u nacionalnoj bibliografiji, a koliko im promakne. Napominjao je kako postoje države koje ne izdaju nacionalnu bibliografiju. Također je spomenuo i potrebu zakonske regulative oko obveznog primjerka koji bi se slao u nacionalno knjižnično središte svake zemlje. Kaltwasser u istome članku proteže proces univerzalnog bibliografskog nadzora od trenutka izdanja knjige do katalogiziranja u knjižnicama (Kaltwasser, 1971, str. 252).

IFLA-ino zasjedanje 1973. u Grenobleu bilo je posvećeno upravo Univerzalnom bibliografskom nadzoru. M. Wijnstroom, generalna tajnica zasjedanja, navela je u svome izvještaju da je cilj programa UBC-a „da se osnovni podaci o svim publikacijama koje izlaze u bilo kojoj zemlji svijeta daju što brže na raspolaganje čitavom čovječanstva, i to u obliku koji je međunarodno prihvatljiv“ (Verona, 1976, str. 5). Iduće je godine, 1974., IFLA osnovala Međunarodni ured za bibliografski nadzor (*International Office for UBC*).

IFLA je zamolila sve državu da prihvate odgovornost izrade nacionalne bibliografije prateći međunarodne standarde. Taj je program bio primamljiv i državama s velikom

---

⁴ <https://en.unesco.org/courier/1972-international-book-year>

produkcijom te državama s ograničenom produkcijom publikacija (Anderson 2000, str. 210). IFLA je 2012. godine objavila sljedeća načela UBC-a:

- 1) nacionalno bibliografsko središte ima obvezu pružanja normativnih bibliografskih podataka publikacija vlastite države, te podatke mora učiniti dostupnima drugim nacionalnim bibliografskim središtima
- 2) nacionalno bibliografsko središte stvara normativne zapise za osobe, obitelji, korporativna tijela, nazive mjesta za djela povezana s vlastitom državom
- 3) IFLA ima obavezu održavati i promovirati *Izjavu o međunarodnim kataložnim načelima* iz 2009. godine kao temelj dijeljenja bibliografskih informacija
- 4) IFLA ima obavezu, uz pomoć savjetodavnih tijela, stvarati, održavati i promovirati bibliografske standarde i smjernice kako bi se dijelili bibliografski podaci (ISBD, FRBR...)
- 5) IFLA nastavlja suradnju s međunarodnim organizacijama (ISO, ICA, ICOM...) u stvaranju i održavanju različitih standarda kako bi omogućila razvoj knjižničarskih standarda

(IFLA Professional Statement on Universal Bibliographic Control, 2012).

Nemoguće je održati program Univerzalnog bibliografskog nadzora bez nacionalnih tekućih bibliografija. To su „zbirke bibliografskih zapisa o ukupnoj nakladničkoj proizvodnji u zemlji, koje redovito izdaje bibliografski ured kao posebnu publikaciju“ (Horvat, 2000, str. 2-3). Važno je spomenuti i obvezni primjerak kao način zakonski regulirane nabave svakog objavljenog primjerka. Jedan od zahtjeva UBC-a jest osiguravanje stvaranja bibliografskog zapisa za svaku izdanu publikaciju, čemu najčešće pomaže zakonski reguliran obvezni primjerak (Anderson, 1974, str. 11). IFLA preporučuje da odgovornost za nacionalnu bibliografiju imaju nacionalne knjižnice, iako u „prikupljanju podataka može sudjelovati više knjižnica“ (Horvat, 2000, str. 6).

4.2. Normativni nadzor (*Authority Control*)

Online pretraživanje nije jednostavno. Iako korisnik dobije veliki broj rezultata pretraživanja, to ne mora značiti da je dobio sve što je želio i trebao. Možda je pretraživao autorovo široko poznato ime, a taj je autor pisao i pod pseudonimom, možda korporativno tijelo promijenilo naziv, ili koristi akronim... Zbog navedenih, ali i mnogih drugih razloga, mnoga pretraživanja ne uspiju dati korisne rezultate (Tillett, 2000, str. 1). Pretraživanje knjižničnih kataloga olakšano je uporabom kontroliranog rječnika za imena (osobna imena, nazive

korporativnih tijela i sastanaka) i jedinstvenih stvarnih naslova, tj. olakšano je normativnim nadzorom (Tillett, 2000, str. 2).

Normativni je nadzor „način uspostavljanja jednoznačne veze između predmeta i njihovih naziva“ (*Radionica...*, 1998, str. 228). To je moguće provesti uz pomoć standardizacije naziva kojom se postiže preciznije pretraživanje jer se izbjegava ili umanjuje neodređenost i višeznačnost pojmova (*isto*). Normativni se nadzor, s druge strane, može gledati i kao ograničenje jezične slobode.

Normativni nadzor nije nešto nastalo u računalnom dobu, star je koliko i katalozi te je neophodan zbog opsega i održavanja kataloga i utječe na njegovu kvalitetu (Kanič, 1990, str. 2). Često se upotrebljava za usklađivanje imena osoba i obitelji, naziva korporativnih tijela / pravnih osoba, zemljopisnih naziva (*Radionica...*, 1998, str. 229). Postavlja se pitanje treba li nam normativni nadzor danas, u dobu Booleovih operatora, snažnih računalnih programa i pretraživanja uz pomoć kraćenja, pogotovo kad se uzmu u obzir visoki troškovi normativnog nadzora, ali i to što taj proces usporava posao katalogizatorima (Vargas, 1994, str. 46). Međutim, „definiranje predmeta kao najmanjeg zajedničkog nazivnika za sve njegove predvidljive pojavne oblike, tako da je još uvijek prepoznatljiv“ (*Radionica...*, 1998, str. 229) ima svoje prednosti:

- 1) „pouzdanost pretraživanja bez obzira na specifično predznanje korisnika (jednoznačne odrednice, izbjegavanje ponavljanja)
- 2) razmjena podataka među korisnicima normativnih zapisa (jednom obrađeni podaci mogu se koristiti u različite svrhe)
- 3) standardizacija vrijednosti podataka u opisnom formatu
- 4) kontrola kvalitete i smanjeno vrijeme potrebno za obradu“ (*isto*)
- 5) „točnost u pretraživanju
- 6) sustavna struktura uputnica za pomoć pri pretraživanju (varijantni oblici imena, naslova, predmeta itd.)
- 7) poveznice na oblike imena u pojedinim izvorima podataka
- 8) prikaz međusobno povezanih djela“ (Getliher i Knežević Cerovski, 2014, str. 38).

Za diskurs normativnog nadzora važni su pojmovi odziva i točnosti. Odziv je sposobnost sustava da pronade relevantne dokumente, tj. računa se kao broj pronađenih relevantnih dokumenata podijeljen s brojem relevantnih dokumenata u sustavu. Točnost je sposobnost sustava da ne pronade nerelevantne dokumente, tj. računa se kao broj pronađenih relevantnih

dokumenata podijeljen s brojem pronađenih dokumenata. U malim knjižničnim zbirkama knjižničar poznaje zbirku i zna koje bi dokumente trebao dobiti prilikom određenog pretraživanja, odziv i točnost kontrolira knjižničar. Međutim, u velikim zbirkama u pretraživanju može se dobiti veliki broj rezultata, i to da se ne primijeti da je odziv nizak, a niska točnost može smetati korisniku (Holm, 2000, str. 24). Holm (*isto*) zaključuje da je zbog navedenoga normativni nadzor važniji za srednje i velike zbirke. „Osnova normativnoga nadzora su pouzdani, razumljivi i točni normativni zapisi, jedinstveni u identificiranju osobe ili korporativnoga tijela, odnosno sastanka ili jedinstvenoga stvarnoga naslova“ (Knežević Cerovski i Pancirov, 2015, str. 177).

IFLA-in program Univerzalnog bibliografskog nadzora zahtijeva korištenje istog oblika za odrednicu, dok normativni nadzor prihvaća „upotrebu imena bliskih korisnicima, na pismima koje oni znaju čitati i u obliku u kojem će ga najčešće tražiti u svojim knjižničnim katalogima ili nacionalnim bibliografijama“ (*Radionica...*, 1998, str. 231). U 12. članku *Pariških načela* govori se o redalicama za imena osoba. Članak glasi: „Kad se ime osobnog autora sastoji od više riječi, izbor redalice ovisi, koliko je to moguće, o običaju prihvaćenom u zemlji koje je autor državljanin ili, ako to nije moguće, o običaju prihvaćenom u jeziku kojim se autor uglavnom služi“ (Verona, 1961, str. 176). To pravilo prati i *Pravilnik*, kao i IFLA-in priručnik *Names of persons: National Usages for Entry Catalogues*. Priručnik je nastao kao odgovor na potrebu za pravilima „za strukturiranje oblika jedinstvenih odrednica za osobna imena autora koja bi se temeljila na priznavanju nacionalnih jezičnih i kulturnih tradicija i kataložnih pravila i prakse“ (Willer, 2016, str. 116).

Kako bi knjižnični katalog ispunio svoju svrhu, potreban je stalni nadzor odrednica i stvaranje normativnih baza koje su „suvremena pomagala normativnog nadzora koji pomaže korisnicima pri pružanju informacija, zahvaljujući dosljednosti u strukturiranju podataka“ (Knežević Cerovski i Pancirov, 2015, str. 177). Normativne se baze sastoje od nadziranih pristupnica osobnih imena, korporativnih tijela i sastanaka, jedinstvenih stvarnih naslova i predmeta. Normativne baze danas podrazumijevaju:

- 1) „standardizirane, točne i nedvosmislene normativne zapise koji jednoznačno definiraju autora
- 2) ispravljanje i nadopunjavanje normativnih zapisa gdje je to potrebno, s posebnim naglaskom na uređivanje nacionalnih autora
- 3) pravilno povezivanje normativnih zapisa s njima pripadajućim bibliografskim zapisima
- 4) dodjeljivanje trajnih poveznica URI-ja svim normativnim zapisima

- 5) sudjelovanje u međunarodnim bazama – VIAF i ISNI
- 6) implementiranje ISNI, VIAD i ORCID identifikatora kojima bi se postigla još bolja podudarnost normativnih zapisa s ostalim normativnim zapisima u VIAF-u i kako bi se postigla veća dodjela ISNI-ja za nacionalne autore“ .

(Knežević Cerovski i Pancirov, 2015, str. 177)

U drugoj točki vidljivo je da rad na normativnoj bazi ne prestaje, ona nikada nije završena, dovršena. Zato je dobro definirati normativni nadzor kao „proces održavanja dosljednosti u odrednicama u bibliografskoj i normativnoj datoteci“ (*Radionica...*, 1998, str. 237).

4.3. Jedinstveni identifikator autora

Teško je odvojiti bibliografski nadzor i normativni nadzor. Njihova su načela ista: „svaka zemlja je odgovorna za vlastite normirane odrednice (osobna imena i nazive korporativnih tijela), nacionalni normativni zapisi svake zemlje trebaju biti dostupni svima te se iste odrednice moraju koristiti diljem svijeta“ (Getliher i Knežević Cerovski, 2014, str. 38). U tome pomažu normativne baze nacionalnih i regionalnih knjižnica i njihovo povezivanje u „jedinstvenu bazu podataka i jedinstvenom identifikacijom autora“ (*isto*, str. 39). Identifikacija autora nije uvijek jednostavan posao. Za nju su važni zanimanje/zvanje autora, godina i mjesto rođenja. Cilj je precizne identifikacije autora da se „pretraživanjem kataloga dobiju svi bibliografski zapisi okupljeni uz odgovarajući normativni zapis“ (Knežević Cerovski i Pancirov, 2015, str. 179).

VIAF⁵ je Virtualna međunarodna normativna baza (*Virtual International Authority File*) koja omogućuje međunarodnu identifikaciju autora povezanošću bibliografskih i normativnih baza knjižnica članica. Cilj je baze smanjiti troškove i povećati iskoristivost knjižničnih normativnih baza povezujući ih i dajući ih na korištenje na Webu. VIAF je doveo do jedinstvene i nedvosmislene identifikacije javnih identiteta (Getliher i Knežević Cerovski, 2014, str. 40) kojima se podupire konzistentnost, jedinstvenost i dosljednost odrednica (Pauman Budanović i Žumer, 2021, str. 90). Članice baze moraju redovito slati normativne i bibliografske baze kako bi se ažurirala (Knežević Cerovski i Pancirov, 2015, str. 181). Put do nastanka baze poput VIAF-a započeo u 1960-ih u sklopu IFLA-e. Tada tehnologija nije bila dovoljno napredna, a ni financije nisu dozvolile izgradnju svjetskog središta za taj program. VIAF ne određuje

---

⁵ VIAF [pregledano: 8. svibnja 2023.]. Dostupno na: <https://viaf.org/>

jedinstveni, standardizirani oblik imena, ne stvara nove informacije. VIAF prikuplja podatke iz knjižničnih kataloga knjižnica članica i povezuje ih (Angjeli, Mac Ewan i Boulet, 2014, str. 5). Time je odlična platforma za uočavanje sličnosti i razlika u odabiru odrednica i uputnica u knjižnicama diljem svijeta. Zbog toga je i izabran kao platforma u istraživanju u ovome radu.

Unatoč svim naporima, u bazama se pojavljuju „pomiješani identiteti, duplo napravljeni autori i nepotpuni zapisi“ (Knežević Cerovski i Pancirov, 2015, str. 182). Rješenje se vidi u identifikatoru za fizičke osobe i korporativna tijela – u ISNI-ju. ISNI je akronim za Međunarodni standardni identifikator imena (*International Standard Name Identifier*) koji se sastoji od šesnaest znamenki. ISNI pomaže u „nedvosmislenom razlikovanju javnih identiteta s istim ili sličnim imenom“ (Getliher i Knežević Cerovski, 2014, str. 41) na VIAF-u.

5. (Osobno) ime i prezime

Onomastika (imenoslovlje) znanost je koja se bavi proučavanjem vlastitih imena, i to njihovog podrijetla, motivacije, načina tvorbe, rasprostranjenosti, uporabe i uloge u društvu i sl. (*Hrvatska enciklopedija*). Dio onomastike koji proučava antroponime, tj. imena ljudi, naziva se antroponomastika. Antroponimijska je formula izraz sastavljen od jednoga antroponima (osobnoga imena, prezimena ili nadimka) ili od više njih koji se mogu pojaviti u različitim međusobnim kombinacijama.

Hrvatski pravopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje nalaže da se velikim početnim slovom pišu sva jednorječna osobna imena, prezimena i nadimci te sve riječi u višerječnim osobnim imenima, prezimenima, nadimcima i perifraznim imenima osim prijedloga, veznika i člana ako se izvorno piše malim početnim slovom. *Hrvatski pravopis* autora Babić, Finka, Moguš (2003, str. 8) nalaže: „Vlastita su imena i pišu se velikim početnim slovom osobna imena, prezimena i nadimci.“ *Hrvatski pravopis* (Babić, Moguš, 2010, str. 40) također razlikuje osobno ime (npr. Antun, Ana), prezime (npr. Begović, Nazor) i nadimak (Braco, Koka). *Hrvatski pravopis* Matice hrvatske (Badurina, Marković, Mićanović, 2007, str. 120) isto tako odjeljuje osobna imena, prezimena te nadimke. Međutim, *Zakon o osobnom imenu* (2020) definira da se osobno ime sastoji od imena i prezimena, te da se ime odnosno prezime može sastojati od više riječi.

Na tragu terminološke neujednačenosti između zakona i pravopisa Frančić (2006, str. 74) postavlja, na prvi pogled, banalno pitanje – Što je osobno ime? Nastavlja primjerima imenovanje osobe na različite načine (riječju *Ivan*, riječju *Mustać*, riječju *Kantor*, dvorječnom sintagmom *Ivan Mustać* te trorječnom sintagmom *Ivan Mustać Kantor*) te zaključuje: „Onomastičarima je osobno ime jedna od triju osnovnih antroponimijskih kategorija, ona po postanju najstarija, ona koja dolazi na prvo mjesto u imenskoj formuli“ (*isto*, str. 76), te daje definiciju osobnog imena: „Osobno je ime zakonom propisan (za razliku od nadimka), uglavnom nenasljedan (za razliku od prezimena), individualan (za razliku od skupnih antroponima) antroponim“ (*isto*, str. 77.). Dakle, u onomastici je potvrđena razlika između osobnog imena (npr. Marin), prezimena (npr. Držić) i osobnog nadimka (npr. Vidra). Međutim, Frančić (2006, str. 78) piše da bi jedino u znanstvenome i administrativnome funkcionalnom stilu hrvatskoga standardnog jezika trebala biti obvezna uporaba naziva osobno ime, te da se u tim stilovima može koristiti sintagma ime i prezime, jer je u toj svezi jasno da nije riječ o bilo

kojem imenu, nego da je riječ o osobnome imenu. Osobno je ime najstarija antroponimijska kategorija, kao što piše Šimunović (2006, str. 15): „U početku bijaše, dakle, samo osobno ime.“ Njemu se dodao pridjevak za precizniju identifikaciju pojedinca koji je promjenjiv i nenasljedan.

Razvojem društva javila se potreba za nepromjenjivim i nasljednim dodatkom uz osobno ime – javila se potreba za prezimenom, koje nastaje kao najmlađa antroponimijska kategorija. Prezime s (osobnim) imenom čini imensku formulu (Šimunović 1995, str. 180). Šimunović (2006, str. 16) razlikuje prezime [*prez* = (preko +) ime] od osobnog imena po tome što su obilježja prezimena to da su stalna, nepromjenljiva i nasljedna. Semantika naših termina *ime – prezime* ukazuje da su prezimena bila dopunska obilježja osobnim imenima (Šimunović 1995, str. 320). Tridentski koncil (1545–1563) tražio je vođenje matičnih knjiga krštenih i vjenčanih u kojima su se upisivala i prezimena (Šimunović, 1995, str. 9), a u Hrvatskoj je od Jozefinskog patenta iz 1780. godine zakonom propisana antroponimijska formula sastavljena od osobnog imena i prezimena (Frančić, 1998, str. 157). U hrvatskoj se tradiciji ustalilo da osobno ime dolazi na prvo mjesto, iza njega prezime. Izuzetci su razni popisi u kojima prezime dolazi na prvo mjesto, nakon čega se piše zarez kao znak inverzije (Frančić, 2015, str. 43).

Treći je dio imenske formule nadimak – priimak koji se „pridijeva obiteljima ili pojedincima uz njihovo osobno ime i(li) prezime“ (Šimunović, 2003, str. 422). Za razliku od osobnog imena i prezimena, nadimak je neobvezatan, on se stječe i „rabi se u malim, zatvorenim kolektivima, u neslužbenoj komunikaciji“ (*isto*, str. 422).

5.1. Ime i normizacija

Pokušaji standardizacije imena, prekrajanja imena s ciljem prilagođavanja normi standardnoga jezika, proširili su se u hrvatskome jeziku u drugoj polovici 19. stoljeća s namjerom za „narodnim, političkim i kulturnim jedinstvom“ (Šimunović, 2006, str. 126). Tako je Matija Valjavac, urednik *Rječnika JAZU*, prekrojio, „za ljubav filologije svoje neknjiževno prezime *Valjavec* u *Valjavac*“ (Šimunović, 1898, str. 9). Nešto kasnije, 1921. godine, Boranić u *Pravopisu* piše o očuvanju izvornih oblika imena i prezimena. Danas je postignut konsenzus o nepromjenjivosti oblika imena i prezimena, bez obzira na moguće kršenje norme hrvatskoga standardnog jezika. „Pravilan je oblik imena onaj koji je zapisan u službenim dokumentima“, te „bez ikakvih preinaka ulazi u sustav standardnog jezika“ (Frančić, 2015, str. 45). Međutim, Babić (1996, str. 3) piše da prezimena iz prošlosti „nemaju svoj službeni, zakonski lik, nego

kulturni pa ih prilagođujemo suvremenome slovopisu (grafiji), često i pravopisu, katkada i jeziku, i to većinom smatramo opravdanim“.

Imenske su inačice „drukčiji oblik imena koji se razlikuje od standardnog lika u nekom od segmenata u fonemskoj postavi ili u ortoepiji“ (Šimunović, 2009, str. 129). One nam pomažu otkriti arhetipsko ime, jer su „nastale kao ishod jezičnih prilagodbi i odraz su jezičnih prilika koje su ih izazvale“ (Šimunović, 1989, str. 11). Današnja zemljopisna površina Hrvatske sjecište je trgovačkih putova, vjera, civilizacija, ratnih zbivanja, kultura i naroda – što se sve odražavalo na zemljopisna i ljudska imena kao vrlo bitnim jezičnim spomenicima (Šimunović, 2009, str. 19). „Ta su imena, po svojoj naravi motivirana društvenom zbiljom i sabijala u sebe, kao u žarištu, bitna životna iskustva, pogled na svijet, stvarne i jezične okolnosti u kojima su nastajala i bila oblikovana. Imenima je puk pisao vlastitu povijest. Imena prate i oslikavaju razvitak društva.“ (*isto*, str. 20-21)

5.2. Problemi s imenom u naših starijih književnika

„Imena su naše adrese kroz prostor i vrijeme“ (Šimunović, 2009, str. 126). Govore mnogo o nositeljima iako ih, većinom, nositelj ne bira – osobno mu ime nadijevaju roditelji, prezime nasljeđuje. „Svako je ime, ljudsko i zemljopisno, pouzdan vremenski i prostorni podatak u identifikaciji ljudi i prostora. Svako je ime odgovor na prilike koje su ga izazvale, porod duhovnog i kulturnog miljea u kojemu su ona našla pobude svojega nastanka“ (Šimunović, 2009, str. 22). Zbog toga je izmjenjivanje, mijenjanje, prekrajanje imena rušenje svjetonazora, zatiranje i gubitak povijesti. Mnogi su hrvatski književnici, pod utjecajem vremena i prilika u kojima su živjeli, stvarali i na latinskome jeziku. Utjecaj triju pisama, različitih slovopisa, pravopisa i mnogih jezika, kao i samostalno mijenjanje imena i prezimena prevodeći ih na strani jezik (Babić, 1996, str. 4) doveli su do više inačica imena jednog književnika. Šimunović (2008, str. 52) potvrđuje: „Mnogi naši poznati ljudi nisu mogli pisati svoja prezimena onako kako su ih izgovarali i kako ih danas pišu mnogi njihovi daleki potomci.“

Vončina (1997) u članku o onomastičkim dvojama o starim hrvatskim piscima izlaže probleme s kojima se susrela hrvatska historiografija kad je počela s dugotrajnim procesom utvrđivanja osobnog imena i prezimena starijih hrvatskih književnika. Prikazuje i njihova, danas pomalo i smiješna, rješenja. Proces utvrđivanja imena i prezimena počeo je „kada su se stali udarati temelji modernoj historiografiji starije hrvatske književnosti, nastavio se u doba

biskupa Vrhovca i za narodnog preporoda; trajao je do početka 20. st.“ (Vončina, 1997, str. 190). Problem je stvarao arhaični neujednačeni jezik zbog toga što su se „u funkciji književnoga jezika okušala sva tri narječja, pa i njihova mješavina“ (*isto*, str. 190). Prvi popis osobnih imena i prezimena hrvatskih pisaca objavio je 1821. godine Tomaš Mikloušić pod naslovom *Izbor dugovanj vsakoverstneh*. Izvori su mu bile naslovnice knjiga i rijetkih rukopisa. Ilircima su problem stvarali nereformirana latinica i prezimena u talijanskim i latinskim inačicama. Pohrvaćivali bi ih dodajući im hrvatski dočetak: *Vetranus – Vetranić, Gjorgi – Gjorgjić, Nale – Nalić, Menze – Menzić*. Kasnijim istraživanjima spoznala su se ispravna prezimena (*Menčetić, Nalješković*), ali je kod nekih ostala dvojba (*Vetranić/Vetranović, Đorđić/Đurđević*). Šimunović (2008, str. 53) piše da je ispravan oblik Ignjatova prezimena Đurđević, iako ulica u Zagrebu i dalje nosi ime „Ulica Ignjata Đorđića“. Vončina dalje daje primjere ilirskoga pohrvaćivanja. Ilirci su djelo „gospodina Giva Frana Gundvlichia“ pohrvatili kao djelo Ivana Gundulića, a djelo spjevano po „d. Ignziju Gjorgi“, prenijeli kao Gjorgjić. Gjon Palmotta postajao je Junio Palmotić, Flora Zuzzeri Flora Zuzorić. Pokretanjem edicije *Stari pisci hrvatski* stvorena je čvrsta podloga za ispravno imenovanje starih pisaca, razriješena su mnoga pitanja, ali su neke nedoumice ostale i danas.

Novaković (1996, str. 11) ukazuje na dva pogleda normizacije imena. S jedne su strane knjižničari i leksikografi koji inzistiraju na redu unutar imenske građe kako se imena ne bi umnažala i kako višestrukost imena ne bi mogla ugroziti identitet njegova nositelja. S druge su strane filolozi koji tvrde da višeimenost može biti vrlina te da se u njoj čuvaju obavijesti o sjecištima jezika i kultura. Nadalje daje slikovit primjer. Tijekom gradnje zaobilaznice u Solinu pisali su se novinski članci u kojima se moglo čitati: *koristi Solinu, šteti Saloni*. Korištenjem različitih inačica naziva vrlo se lako otkriva koji se dio grada gradi, a koji se oštećuje. Novaković zatim piše u ekstremima – s jedne je strane praktična upotreba – propis, sustav, a s druge strane teorijski zazor pred interveniranjem – popis, povijest. Nadalje upozorava na problem pri odabiru odrednica i uputnica jer davanje prednosti jednom obliku imena i prezimena istiskuje ostale oblike. Na kraju zaključuje da prednost treba imati narodno ime (*isto*, str. 14). Ipak, postavlja se pitanje kako se dolazi do tog imena, pogotovo ako imena nisu potvrđena u hrvatskome obliku. Na kraju zaključuje da je pametnije držati se krivoga oblika imena, koji je tradicija uščuvala, nego ga sada mijenjati. „Ime je najtočnije u onom obliku u kojem je najčešće potvrđeno“ – normu određuje tradicija (Novaković, 1996, str. 17).

Zanimljiv primjer teškoća u određivanju ispravnog oblika imena jest znanstvenik i filozof Patricij (Dadić, 2010, str. 69). Njegovo se prezime nalazilo u mnogim oblicima – od

Petriša, Petrića, Petriševića pa opet do Petrića, što je neznanstveni izmišljeni oblik koji nije ničim potvrđen. Nije problem prezimena problem samo za stručnjake koji se usko bave tim područjem. Zbog nemogućnosti dogovora oko Patricijeva prezimena „dolazi i do pogrešne predodžbe o njegovoj nacionalnoj pripadnosti“ (*isto*).

6. Problemi s imenom u knjižničarstvu

Već se nekoliko puta spomenuo korisnik kao vrlo važan element u izradi knjižničnog kataloga. Načelo primjerenosti korisniku nalaže da se bibliografski zapisi izrađuju imajući na umu korisnika, tj. tako „da korisnik bude najvažniji čimbenik u svim odlukama koje se tiču izrade, bez obzira na njihovu važnost“ (Svenonius, 2005, str. 70). Kako bi se povećala vjerojatnost da korisnik dobije traženu informaciju o autoru pod imenom koje zna, prati se načelo opće uporabe. To načelo govori da se u opisima upotrebljava normalizirani rječnik koji je usklađen s rječnikom većine korisnika (*isto*). Međutim, uviđa se neznanstvenost i neodređenost ovoga načela – kako odrediti opću uporabu? Kako odrediti oblik imena autora kojem će se dati prednost? Katalogizator bi se trebao uživjeti u ulogu korisnika, staviti se u njegovu kožu i predvidjeti pod kojim će oblicima imena korisnik tražiti pojedinog autora (Polanski i Ravnić, 2007, str. 180).

Kataložni pravilnici vrlo opsežno pišu o oblikovanju imena fizičkih osoba te se oslanjaju na „pravopisnu, jezičnu, kulturnu, pravnu i uopće, društvenu tradiciju postupanja s pojedinim imenima u svojoj zemlji“ (Horvat, 1996, str. 105). IFLA je 1996. godine objavila četvrto izdanje priručnika za određivanje oblika imena fizičkih osoba pod nazivom *Names of persons* koji treba shvatiti kao dopunu nacionalnom kataložnom pravilniku. Priručnik prati načelo usvojeno u već spomenutom programu Univerzalnog bibliografskog nadzora – knjižničari svake zemlje određuju oblik osobnog imena „žitelja te zemlje, a ako to nije moguće, onda u skladu s jezikom koji osoba pretežno rabi“ (Horvat, 1996, str. 106).

Hrvatski knjižničari pri oblikovanju imena fizičkih osoba prate već spomenuti *Pravilnik*. Verona u *Pravilniku* koristi pojam *ime* kao izraz za „sve sastavne dijelove pod kojim je neka fizička osoba identificirana, tj. zajednički izraz za osobno ime, prezime, nadimak, plemićki naziv i druge sastavne dijelove“, dok je osobno ime „sastavni dio po kojemu se određena fizička osoba razlikuje od drugih članova iste obitelji, ili istoga plemena“ (Verona, 2009, str. 380).

Prateći *Pariška načela* i priručnik *Names of persons*, čl. 85 *Pravilnika* nalaže da u „jedinственu odrednicu ulazi ime prema kojem je autor općenito poznat, tj. ime i oblik imena kojim se autor u izdanjima na izvornim jeziku najčešće identificira“. Nadalje prati načela Univerzalnog bibliografskog nadzora govoreći da se „imena stranih autora utvrđuju prema opće priznatim priručnicima, prije svega onima koji su izišli u zemlji gdje je autor djelovao“ (Verona, 2009, str. 151). Za starije autore nalaže oblik imena koji je ušao u biografske, bibliografske i

ostale priručnike. Godina koja se uzima za razdjeljivanje starih i novih autora hrvatske povijesti jest 1835. godina (Horvat, 1996, str. 109).

Za pomoć u utvrđivanju oblika imena jugoslavenskih autora *Pravilnik* (2009, str. 150) predlaže nekoliko priručnika (Enciklopedija Jugoslavije, Leksikon pisaca Jugoslavije, Ko je ko u Jugoslaviji, Hrvatski biografski leksikon...). Međutim, u tim priručnicima, ali i mnogim drugim koji mogu poslužiti kao pomagalo u odlučivanju o imenima hrvatskih autora, postoji neujednačenost koju spominje Gostl (1996, str. 30) u praksi Leksikografskog zavoda „Miroslav Krleža“. Navodi načela normizacije koje zastupaju *Hrvatski biografski leksikon*, *Hrvatska enciklopedija* i *Opća enciklopedija*: ako autor ima više oblika prezimena, odabire se onaj najčešći u hrvatskoj literaturi, ako se pojavljuje strano i domaće ime, prednost se daje hrvatskome obliku. Do stvaranja *Hrvatskog biografskog leksikona* mnoge su osobe iz hrvatske prošlosti u domaćim biografskim leksikonima navedene su imenima u latinskom ili talijanskom obliku (Stipčević, 1996, str. 33) pa su stručnjaci tijekom stvaranja HBL-a bili svjesni važnosti uredništva. Slijedili su praksu da takve oblike imena kroatiziraju. Kosić (1996, str. 95) navodi da „svaki narod u nacionalnim bibliografskim priručnicima navodi svoje autore u nacionalnom obliku“.

Problemi se u određivanju oblika imena autora javljaju i kad je autor koristio više oblika imena (na narodnom i/ili drugom jeziku) – na primjer, hrvatski latinisti. U članu 95. t. 4. *Pravilnik* nalaže da se narodni oblik prezimena pretpostavlja latiniziranom. Ipak, problemi se nailaze zbog teškog utvrđivanja tog pučkog oblika (o čemu je bila riječ u poglavlju 5.1. i 5.2. ovoga rada).

Već spomenuta jedinstvena odrednica (ujednačena osobna odrednica) dobiva se za starije autore po „imenu i obliku autorova imena koji je u biografskim, bibliografskim i drugim opće poznatim priručnicima ušao u opću upotrebu“ (*Pravilnik*, čl. 85).

7. Knjižnice, katalogi

Za potrebe rada izabrane su tri knjižnice koje šalju bibliografske i normativne baze VIAF-u. Prva je Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu kao središnja knjižnica u Republici Hrvatskoj. Druga je Kongresna knjižnica u SAD-u kao najveća knjižnica na svijetu izuzetno važna za razvoj knjižničarstva.⁶ Treća je knjižnica Vatikanska knjižnica čiji je katalog odabran zbog zemljopisne blizine, a i kulturne važnosti njezina kataloga.

7.1. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (u daljnjem tekstu NSK) „središnja je ustanova knjižničkog sustava Republike Hrvatske“ (ZKKD). Obavlja „knjižničku i informacijsku djelatnost nacionalne knjižnice RH i središnje knjižnice Sveučilišta u Zagrebu te znanstvenoistraživačku i razvojnu djelatnost“ (*isto*) s namjerom unaprjeđenja hrvatskog knjižničarstva. NSK brine o *Croatici*, nacionalnoj zbirci knjižnične građe koja ima status kulturnog dobra. Njoj svi nakladnici u Republici Hrvatskoj moraju dostaviti obvezni primjerak. Nadalje izgrađuje nacionalni knjižnični katalog, objavljuje nacionalne bibliografije, izgrađuje nacionalnu bibliografsku i normativnu bazu podataka, obavlja stručni nadzor nad radom matičnih knjižnica te vodi Upisnik knjižnica u Republici Hrvatskoj. Rad NSK uređuje *Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti* (NN 17/2019-356).

Povijest NSK počinje 1607. s isusovačkom riznicom i prvim upisanim knjigama na zagrebačkom Gradecu. Odredbama o obveznom primjerku u prvoj polovici 19. stoljeća knjižnica dobiva na važnosti. Još 1837. godina Antun Kukuljević daje joj latinsko ime *Nationalis Academica Bibliotheca* kojoj je istaknuo njezine dvije zadaće – nacionalnu i obrazovnu. Mijenjala je smještaj nekoliko puta – od dominikanskog samostana na Katarininu trgu, preko zgrade današnjeg Rektorata do secesijsku zgradu na Marulićevu trgu u koju je uselila 1913. godine. Zgrada, izgrađena baš za Knjižnicu, godinama je postajala pretijesna te je u svibnju 1988. godine postavljen kamen temeljac za današnju zgradu NSK. U novu zgradu Knjižnica je uselila 1995. godine.⁷ Do danas broji skoro 3,5 milijuna jedinica različite vrste građe (*Strategija razvoja...*, 2021, str. 9) te zapošljava 300 djelatnika (*isto*, str. 13). NSK nudi različite usluge kao što su posudba građe, bibliometrijske usluge, NSK za van, reproduciranje građe, pristup računalima i internetu, međuknjižničnu posudbu.⁸ Uz to održava digitalne zbirke

---

⁶ <https://www.loc.gov/about/> (Pristupljeno 13.6.2023.)

⁷ <https://www.nsk.hr/povijesni-pregled/> (Pristupljeno 13.6.2023.)

⁸ <https://www.nsk.hr/category/usluge/> (Pristupljeno 13.6.2023.)

(Hrvatski arhiv weba, različite nacionalne repozitorije, zbirke starih hrvatskih novina i časopisa...), zbirke građe posebne vrste (grafička zbirka, zbirka zemljovida i atlasa, zbirka rukopisa i starih knjiga) te nekoliko zbiraka u čitaonicama.⁹

7.2. Kongresna knjižnica u Sjedinjenim Američkim Državama

Kongresna knjižnica (*The Library of Congress*) u Washingtonu nacionalna je knjižnica Sjedinjenih Američkih Država. Osnovao ju je predsjednik John Adams 1800. godine kao knjižnicu zakonodavne vlasti i odobrio 5000 dolara za nabavu knjiga koje će biti od koristi Kongresu. Kupljeno je 740 primjeraka knjižnične građe.¹⁰ Knjižnica je pretrpjela veliki požar 1814., ali ju je predsjednik Thomas Jefferson obnovio već sljedeće godine. Danas knjižnica sadrži više od 173 milijuna jedinica građe na oko 470 jezika te zapošljava više od 3000 ljudi.¹¹ ¹² Knjižnica obuhvaća tri zgrade na Capitol Hillu – zgradu Thomasa Jeffersona, zgradu Johna Adamsa, te modernu zgradu Jamesa Madisona. Knjižnica je uvelike utjecala na razvoj svjetskog knjižničarstva pomoću *Klasifikacije Kongresne knjižnice*, *Popisa predmetnica Kongresne knjižnice* i velikih tiskanih kataloga knjiga, te je prva knjižnica koja je pokrenula strojno čitljivo katalogiziranje (*Hrvatska enciklopedija*).

7.3. Vatikanska knjižnica

Vatikanska apostolska knjižnica (VAT) ili *Biblioteca Apostolica Vaticana* papinska je knjižnica koja posjeduje vrlo vrijednu i bogatu zbirku rukopisa i tiskanih knjiga. Svoje korijene knjižnica vuče od 6. stoljeća. Do 14. stoljeća knjižnični je fond brzo rastao. U fond knjižnice tijekom nekoliko posljednjih stoljeća srednjega vijeka uklopljeni su brojni fondovi samostanskih ili crkvenih knjižnica diljem Europe i mnoge ostavštine i darovi crkvenih ili državnih poglavara. Nakon povratka iz *avignonskog sužanjstva*, razdoblja u kojem Sveta Stolica nije prebivala u Rimu, Vatikanska knjižnica dobiva svoje stalno mjesto u Rimu. Prvi značajan postupak u utvrđivanju knjižnice bilo je otvaranje bogate zbirke latinskih, grčkih i hebrejskih rukopisa za javnost. Papa Siksto IV. 1475. godine izgradio je zgradu knjižnice i zaposlio prvo stručno osoblje: knjižničara koji se zvao Bartolomeo Platina, trojicu pomoćnika i knjigovežu. Zbog brzog rasta knjižnične građe i arhivskog gradiva, između 1587. i 1589. godine arhiv postaje zasebna institucija *Archivio Apostolico Vaticano*. Tijekom francuske

---

⁹ Prema: <https://www.nsk.hr/category/zbirke/> (12.6.2023.)

¹⁰ Prema: <https://www.loc.gov/loc/legacy/loc.html> (12.6.2023.)

¹¹ Prema: <https://www.loc.gov/about/general-information/> (12.6.2023.)

¹² Prema: <https://www.loc.gov/about/fascinating-facts/> (12.6.2023.)

okupacije Rima brojne su jedinice građe stradale ili nestale, međutim, 1809. Vatikanska knjižnica postala je Nacionalna knjižnica Francuskog Carstva prilikom čega je dodatno obogaćena brojnim rukopisima i kodeksima. Knjižnica je modernizirana u 20. stoljeću, a računalni katalog dobila je 1997. godine.

Moderna Vatikanska apostolska knjižnica posjeduje oko 180 tisuća rukopisa, 75 tisuća kodeksa, 9 tisuća inkunabula, milijun i 600 tisuća tiskanih knjiga, bogatu numizmatičku zbirku od više od 300 tisuća novčića i medalja, tisuće crteža i više od 200 tisuća fotografija. Ukupno je oko milijun knjiga koje su u aktivnom procesu digitalizacije. U cjelokupnom fondu knjižnice čuva se kulturno i nacionalno blago više europskih nacija pa tako i hrvatske. Vatikanska knjižnica naime, između ostalih važnih djela naše povijesti, čuva glagoljske rukopise s otoka Krka, dva primjerka *Misala po zakonu rimskoga dvora* iz 1483. godine – prve hrvatske tiskane knjige, te još dvije hrvatske inkunabule iz 1531. godine (*Hrvatska enciklopedija*). Premda po broju primjeraka nije najveća, po kulturnoj, nacionalnoj i historiografskoj vrijednosti njezine građe Vatikanska knjižnica spada među najvažnije knjižnice na svijetu.¹³

---

¹³ Prema: <https://www.vaticanlibrary.va/en/the-library/history-of-BAV.html#primo> (12.6.2023.)

8. Hrvatski latinisti

Latinski je jezik u 16. stoljeću na europskom tlu doživljavao svoj vrhunac. Na njemu se poučavalo, koristio se u znanosti, u javnoj komunikaciji, bio je službeni jezik zapadne Katoličke Crkve. Međutim, već u 17. stoljeću, nakon stoljeća široke rasprostranjenosti, počinje gubiti na važnosti. Uvodili su se narodni jezici kao službeni i latinski se istiskivao iz uporabe. Hrvatska je to napravila tek 1847. godine, Katolička Crkva nakon Drugog vatikanskog koncila, u drugoj polovici 20. stoljeća. U hrvatskoj povijesti latinski se pojavljuje u 9. stoljeću, s najstarijim zapisom *Pro duce Trepim[ero]* i traje sve do već spomenute sredine 19. stoljeća kad je Ivan Kukuljević održao znameniti govor u Saboru na hrvatskome jeziku. Govoreći o latinskoj književnosti, moramo imati na umu da ne govorimo o stranoj, tuđoj književnosti, već o hrvatskoj književnoj i kulturnoj baštini (Gortan i Vratović, 1969, str. 41).

Hrvatski su latinisti „hrvatski pisci koji su, svoja književna, povijesna, znanstvena i druga djela pisali latinskim jezikom“ (*Krležijana*). Od mnogo poznatih i manje poznatih latinista za rad su izabrani oni koji su se našli u predavanjima o latinistima koje je sastavio prof. Davor Dukić na preddiplomskom studiju kroatistike za kolegije Hrvatska književnost 15. i 16. stoljeća te Hrvatska književnost 17. i 18. stoljeća. Popis spomenutih latinista pretražio se u VIAF-u, te, ako se ime pojavilo u katalozima triju odabranih knjižnica (NSK, Kongresna knjižnica i Vatikanska knjižnica), latinist je ušao u istraživanje ovoga rada. Tako se došlo do šesnaestorice hrvatskih latinista. U daljnjem radu hrvatski su latinisti poredani abecedno, po prezimenu. Podaci o latinistima izvađeni su iz Frangeševe *Povijesti hrvatske književnosti*, iz treće knjige *Povijesti hrvatske književnosti (Od renesanse do prosvjetiteljstva)*, iz mrežnog izdanja *Hrvatske enciklopedije* i *Hrvatskoga biografskog leksikona*. Vrlo će se brzo primijetiti pojava više inačica imena za jednog hrvatskog latinista. Novaković (1996, str. 12) to naziva sustavnom polionimijom.

9. Usporedba odrednica i uputnica hrvatskih latinista

U ovome će se poglavlju prvo za svakoga hrvatskog latinista iznijeti kraći životopis, a zatim će se prokomentirati tablice. U tablicama su preneseni podaci iz VIAF-a s polja 100 i 400. Polje 100 preneseno je u tablici u redak odrednica, označava usvojeni oblik imena. Polja 400 prenesena su u retke uputnica i označavaju neusvojeni oblik imena i opća su uputnica prema polju 100.

U polju 100 potpolje \$a označava osobno ime (*Personal name*), \$b označava numeraciju, \$c označava titulu i ostale dodatke imenu, osim datuma (*Titles and other words associated with a name*), \$d označava datume pridružene imenu (*Dates associated with a name*). U polju 400 indikatori i potpolja ista su kao kod polja 100.

9.1. Ruđer Josip Bošković

Ruđer Josip Bošković (Dubrovnik, 1711.–Milano, 1787.) bio je matematičar, fizičar, astronom, geodet, arheolog, diplomat te pjesnik (Frangeš, 1987, str. 431). Stipčević (1996, str. 36) piše da je Bošković živio u Italiji i Francuskoj te da je svoje ime latinizirao i talijanizirao, ali „tek toliko da bude čitljivo onima koji nisu znali kako bi pročitali njegovo ime i prezime u hrvatskoj grafiji“.

Samo je NSK odabrala odrednicu s hrvatskim oblikom imena poznatog hrvatskog znanstvenika Ruđera Josipa Boškovića. Vatikanska i Kongresna u odrednici imaju talijanski oblik imena (Rugg(i)ero Giuseppe Boscovich). Vatikanska je knjižnica dodala indikator za to da je bio isusovac te godine života i smrti. Kongresna je knjižnica dodala samo godine života i smrti.

NSK donosi 11 uputnica, Vatikanska knjižnica jednu, a Kongresna deset. Odrednice od svake knjižnice pojavljuju se u uputnicama preostalih knjižnica. NSK i Kongresna knjižnica imaju uputnice s talijanskim, hrvatskim i latinskim oblicima imena, Vatikanska knjižnica samo s hrvatskim oblikom. Osim po jeziku, uputnice se razlikuju po broju sastavnica osobnog imena (Ruđer Bošković / Ruđer Josip Bošković), te po pravopisu (Boshkovich, Rudzher Iosip, / Bošković, Ruđer Josip).

	NSK	VATIKANSKA KNJIŽNICA	KONGRESNA KNJIŽNICA
odrednica	1‡a Bošković, Ruđer Josip	1‡a Boscovich, Ruggiero Giuseppe, ‡c S.I., ‡d 1711- 1787	1‡a Boscovich, Ruggiero Giuseppe, ‡d 1711-1787
uputnica	1‡a Bošković, Rugjer Josip	1‡a Bošković, Ruđer Josip, ‡c S.I., ‡d 1711-1787	1‡a Bošković, Roger Josef, ‡d 1711-1787
	1‡a Bošković, Ruđer		1‡a Boscovich, Ruggiero Giuseppe, ‡d 1711-1787
	1‡a Boscovich, Ruggiero Giuseppe		1‡a Bošković, Josip Ruđer, ‡d 1711- 1787
	1‡a Boscovich, Rogerius Joseph		1‡a Boscovich, Roger Joseph, ‡d 1711-1787
	1‡a Boscovich, Roger J.		1‡a Bošković, Ruđer, ‡d 1711- 1787
	1‡a Boscovich, Roger Joseph		1‡a Boshkovich, Rudzher Iosip, ‡d 1711-1787
	1‡a Bošković, R. J.		1‡a Boscovich, Rogerius Josephus, ‡d 1711-1787
	0‡a Ruđe		1‡w nna ‡a Bošković, Rudjer Josip, ‡d 1711-1787
	1‡a Boscovich, Rogerius Iosephus		1‡a Boscovich, R. G. ‡q (Ruggero Giuseppe), ‡d 1711- 1787
	1‡a Boscovich, Rogerius Josephus		1‡a Boscovich, Rogerio Josepho, ‡d 1711-1787
	1‡a Boscovich, R. J.		

9.2. Jakov Bunić

Jakov Bunić (Dubrovnik, 1469.–Dubrovnik, 1534.) napisao je najstariji ep hrvatske književnosti *De raptu Cerberi*, bio je pet puta dubrovački knez te je bio smatran uglednim građaninom (Frangješ, 1987, str. 435).

NSK bira za odrednicu hrvatski oblik imena Jakova Bunića, Kongresna knjižnica također ima hrvatski oblik imena, ali ga naziva Jakov Bunić Dubrovčanin. Zanimljivo je da

NSK taj oblik nema u uputnicama. Vatikanska knjižnica daje za odrednicu latinski oblik imena (Iacobus Binus Racusaeus), u biti isto ime kao Kongresna knjižnica, samo u latinskome obliku. Ni taj oblik imena na latinskome jeziku NSK nema u uputnicama.

NSK donosi pet uputnica, Vatikanska knjižnica dvije, a Kongresna četiri. Svih pet uputnica u NSK su na latinskome jeziku. Zanimljivo je primijetiti kako sve tri knjižnice imaju barem jednu uputnicu s istaknutim nacionalnim podrijetlom autora (Bonus Racusaeus, Iacobus, Iacobus Bonus Epidaurius Dalmata, Bunić Dubrovčanin, Jakov). To potvrđuje tvrdnju Ivana Kosića (1996, str. 94-95) da „bez obzira što su humanisti bili građani svijeta, i što su svoje ime i prezime latinizirali, neki čak i prevodili, ipak su u naslovima svojih djela isticali i svoje nacionalno podrijetlo“.

	NSK	VATIKANSKA KNJIŽNICA	KONGRESNA KNJIŽNICA
odrednica	1†a Bunić, Jakov	1†a Bonus Racusaeus, Iacobus, †d 1469-1534	1†a Bunić Dubrovčanin, Jakov, †d 1469-1534
uputnica	1†a Bunić, Jakov Ilijin	1†a Bunić Dubrovčanin, Jakov, †d 1469-1534	1†a Dubrovčanin, Jakov Bunić
	1†a Bonus, Iacobus	1†a Bonus, Iacobus, †d 1469-1534	1†a Bonus Racusaeus, Iacobus
	1†a Bona, Iacobus de		1†a Bunić, Jakov Ilijin
	0†a Iacobus Bonus Epidaurius Dalmata		1†a Racusaeus, Iacobus Bonus
	1†a Bonus Racusaeus, de Bona		

9.3. Ilija Crijević

Ilija Crijević (1463–1520) vrlo mlad postao je *poeta laureatus* Rimske akademije te je nakon raskalašenog života postao svećenik. Pisao je isključivo latinskim jezikom te ništa nije objavljivao tijekom života. Rukopisni opus sačuvan je u Vatikanskoj knjižnici i venecijanskoj Marciani te je nakon četiri stoljeća objavljen. Sam je sebe nazivao Aelius Lampridius (prema očevu imenu) Cervinus (Frangeš, 1987, str. 438-439).

Za Iliju Crijevića samo NSK u odrednici ima hrvatski oblik imena. Vatikanska knjižnica i Kongresna knjižnica biraju isti oblik talijanskog imena – Elio Lampridio Cerva, s indikatorom za godinu rođenja i smrti.

NSK donosi 19 uputnica, Vatikanska knjižnica dvije, a Kongresna četiri uputnice. Od mnogih uputnica u NSK samo su dvije u hrvatskome obliku i pojavljuje se oblik odrednice preostalih dviju knjižnica. Nije dosljedno određeno koje su sastavnice imena osobno ime, a koje prezime (Cerva, Aelius Lampedinus, ali i Lampedinus Cerva, Aelius). U Vatikanskoj i Kongresnoj knjižnici u uputnicama se pojavljuje oblik imena iz odrednice NSK (hrvatski oblik).

	NSK	VATIKANSKA KNJIŽNICA	KONGRESNA KNJIŽNICA
odrednica	1‡a Crijević, Ilija	1‡a Cerva, Elio Lampridio, ‡d 1462/3-1520	1‡a Cerva, Elio Lampridio, ‡d 1462 or 1463-1520
uputnica	1‡a Crijević, Ilija Lampričin	1‡a Cervinus, Aelius Lampridius, ‡d 1462/3-1520	1‡w nnea ‡a Cerva, Elio Lampridio, ‡d 1462 or 3-1520
	1‡a Lampričin Crijević, Ilija	1‡a Crijević, Ilija, ‡d 1462/3-1520	1‡a Cervino, Elio Lampridio
	0‡a Aelius Lampridius Cervinus		1‡a Cervinus, Aelius Lampridius
	0‡a Aelius Lampedinus Cerva		1‡a Crijević, Ilija
	1‡a Cervinus, Aelius Lampridius		
	1‡a Cerva, Aelius Lampedinus		
	1‡a Lampedinus Cerva, Aelius		
	1‡a Lampridius Cervinus, Aelius		
	1‡a Cerva, Elio Lampridio		
	1‡a Cerva, Elio		
	1‡a Lampridio Cerva, Elio		
	1‡a De Cerva, Elio Lampridio		
	1‡a De Crieva, Elio Lampridio		
	1‡a Crieva, Elio Lampridio de		
	0‡a Cervarius		
	0‡a Cervinus		
	0‡a Cerva		
	1‡a Cervino, Elio Lampridio		
	1‡a Lampridio Cervino, Elio		

9.4. Ludovik Crijević Tuberon

Ludovik Crijević Tuberon (Dubrovnik, 1459.–Dubrovnik, 1527.) dalji je rođak Ilije Crijevića koji je, poput njega, nakon razvratnoga života postao svećenik kad uzima ime . Također nije objavljivao tijekom života, a njegovo najpoznatije djelo *Komentari o mojem vremenu* stavljeno je na vatikanski Indeks. Frangeš (1987, str. 439) piše da je nadimak Tubero dobio u Parizu, prema Ciceronovu suvremeniku Kvintu Eliju Tuberonu.

NSK za odrednicu bira oblik imena Ludovik Crijević Tuberon. Vatikanska knjižnica bira talijanski oblik imena (Ludovico Cerva) s indikatorom za godinu rođenja i smrti. Kongresna knjižnica bira latinski oblik imena (Ludovicus Cervarius Tubero) s indikatorom za godinu rođenja i smrti.

NSK donosi devet uputnica, Vatikanska knjižnica tri, a Kongresna četiri. Jedino NSK donosi još jednu sastavnicu osobnog imena – Alojzije, Aloysius, te nacionalni identitet u sastavnici prezimena (Dalmata). Vatikanska knjižnica u uputnicama ima dvije varijacije talijanskog imena te jedan oblik latinskoga imena. Kongresna knjižnica donosi tri uputnice s hrvatskim oblikom imena te jednu s latinskim.

	NSK	VATIKANSKA KNJIŽNICA	KONGRESNA KNJIŽNICA
odrednica	1‡a Crijević Tuberon, Ludovik	1‡a Cerva, Ludovico, ‡d 1455?-1527	1‡a Cervarius Tubero, Ludovicus, ‡d 1459-1527
uputnica	1‡a Tuberon, Ludovik Crijević	1‡a Cervini, Ludovico, ‡d 1455?-1527	1‡a Tubero, Ludovicus Cervarius, ‡d 1459-1527
	1‡a Cerva, Ludovicus Aloysius de	0‡a Cervario Tuberone, ‡d 1455?-1527	1‡a Crijević, Ludovik, ‡d 1459- 1527
	1‡a Crijević, Alojzije	1‡a Cervarius Tubero, Ludovicus, ‡d 1455?-1527	1‡a Crijević Tuberon, Ludovik, ‡d 1459- 1527
	1‡a Crieva, Aloysius de		1‡a Tuberon, Ludovik Crijević, ‡d 1459-1527
	1‡a Tuberon, Ludovico Cerva		
	1‡a Cerva Tuberon, Ludovico		
	1‡a Cervarius Tubero		

	Iḡa Tubero Dalmata, Ludovicus		
	Iḡa Dalmata, Ludovik Tubero		

9.5. Ivan Česmički

Ivan Česmički (Slavonija, 1434.–Medvedgrad, 1472.) poznat je pod raznim imenima: Ianus Pannonius, Jan Panonije, Jan Panonac (zadnji oblik imena kao glavni bira *Hrvatska enciklopedija*). Ujak mu je bio Ivan Vitez od Sredne koji mu je omogućio školovanje u Italiji. Bio je biskup u Pečuhu te sudjelovao u neuspjeloj uroti protiv kralja Matije Korvina. Smatra se jednim od najboljih elegičara hrvatskih prostora (Franičević, Švelec i Bogišić, 1974, str. 102). Krsno ime Joannes zamijenio je imenom Janus, prema rimskom bogu (*Hrvatski biografski leksikon*), a oblik imena Joannis Cesinge povezan je uz navodno mjesto njegova rođenja – uz Česmicu kraj Čazme.

Ivan Česmički problematičan je autor u hrvatskoj povijesti književnost zbog raznih inačica imena. NSK za odrednicu bira oblik Ivan Česmički, Vatikanska i Kongresna knjižnica latinske oblike (Janus Pannonius), uz indikatore da je bio biskup u Pečuhu te s godinama rođenja i smrti.

NSK donosi 12 uputnica, Vatikanska knjižnica sedam, a Kongresna 11. NSK u uputnicama donosi najraznolikije oblike imena od svih obrađenih latinista – Janus Pannonius, Iohannes de Chezmicze, Jan Panonije, Ivan Vitez Panonac, Jan Panonije Vitez. Vatikanska knjižnica ima i latinski (Janus Pannonius), hrvatski (Česmički, Ivan), talijanski (Giano Pannonio), njemački (Iohannes de Chesmioze) i mađarski (Csezmicsi, Janos) oblik imena. Kongresna knjižnica donosi različite oblike imena u uputnicama (hrvatski, latinski, francuski, mađarski) te različite varijacije pojedinih oblika. Hrvatski oblik imena pojavljuje se u šest inačica.

	NSK	VATIKANSKA KNJIŽNICA	KONGRESNA KNJIŽNICA
odrednica	Iḡa Česmički, Ivan	Oḡa Ianus Pannonius, ḡc vesc. di Pécs, ḡd 1434- 1472	Oḡa Janus, ḡc Pannonius, Bishop of Pécs, ḡd 1434- 1472
uputnica	Oḡa Janus Pannonius	Oḡa Giano Pannonio, ḡc vesc.	Iḡa Česmički, Ivan, ḡc Bishop of Pécs, ḡd 1434-1472

		di Pécs, †d 1434-1472	
	0†a Iohannes de Chezmicze	0†a Janus Pannonius, †c vesc. di Pécs, †d 1434-1472	1†a Csezmiczei, János, †c Bishop of Pécs, †d 1434-1472
	0†a Jan Panonije	0†a Iohannes de Chesmioze, †c vesc. di Pécs, †d 1434-1472	0†a Ianus, †c Pannonius, Bishop of Pécs, †d 1434-1472
	0†a Ianus Pannonius	0†a Iohannes Pannonius, †c vesc. di Pécs, †d 1434-1472	0†a Jan, †c Panonije, Bishop of Pécs, †d 1434-1472
	0†a Ivan Vitez Panonac	1†a Česmički, Ivan, †c vesc. di Pécs, †d 1434-1472	0†w nnaa †a Janus Pannonius, †c Bp., †d 1434-1472
	1†a Vitez Panonac, Ivan	1†a Chesingen, Johann, †c vesc. di Pécs, †d 1434-1472	0†a Jean, †c de Cisinge, Bishop of Pécs, †d 1434-1472
	1†a Panonac Česmički, Ivan	1†a Csezmiczi, Janos, †c vesc. di Pécs, †d 1434-1472	1†a Pannonius, Janus, †c Bishop of Pécs, †d 1434-1472
	0†a Jan Panonije Vitez		1†a Panonac, Ivan Vitez, †c Bishop of Pécs, †d 1434-1472
	0†a Janus, †c Quinqueecclesiensis episcopus		1†a Panonije Vitez, Jan, †c Bishop of Pécs, †d 1434-1472
	1†a Vitez, Jan Panonije		1†a Vitez, Jan Panonije, †c Bishop of Pécs, †d 1434-1472
	0†a Jani Pannonii		1†a Vitez Panonac, Ivan, †c Bishop of Pécs, †d 1434-1472
	0†a Iani Pannonii		

9.6. Bartol Đurđević

Bartol Đurđević (? Mala Mlaka kraj Odre, oko 1506.–Rim, oko 1566.) je za vrijeme života doživio mnoga izdanja svojih djela koja su tiskana u mnogim europskim gradovima (Pariz, Antwerpen, London, Beč, Rim...), te su prevedena na engleski, francuski, talijanski, njemački, češki i poljski. Nakon ozdravljenja od teške bolesti hodočastio je u Svetu zemlju nakon čega je napisao djelo u kojem se naziva „Bartholomeo Georgievicz di Croatia detto Pellegrino di Hierusalem“ (*Hrvatski biografski leksikon*). U *Povijesti hrvatske književnosti*

navodi se da je poznat pod prezimenima Georgijević, Georgius te pod imenom Georgieucz di Croatia.

Za Bartola Đurđevića NSK bira oblik Bartul Đurđević. Vatikanska i Kongresna knjižnica odlučile su se za neobičan oblik imena Bartolomej Georgijevic(ć), uz indikator s godinom rođenja i smrti.

NSK donosi 15 uputnica, Vatikanska knjižnica četiri, a Kongresna 28. NSK zapisuje vrlo različita imena pod kojima je Bartol Đurđević pisao: Georgieuz, Bartholomaeus, Georgieucz di Croatia, Bartholomeo, Pellegrino di Hierusalem, Georgius Pannonius te čak i Picker, Johannes. Vatikanska knjižnica donosi u uputnicama sitne varijacije na oblik imena odrednice, te nema oblika sličnoga odrednici iz NSK. Kongresna knjižnica u uputnicama piše oblike imena uz minimalne razlike (samo jedno slovo) te ni u jednoj uputnici nema oblik osobnog imena „Bartul“, samo „Bartol“. Zanimljivo je primijetiti da NSK i Kongresna knjižnica imaju oblik Jurjević, Bartol.

	NSK	VATIKANSKA KNJIŽNICA	KONGRESNA KNJIŽNICA
odrednica	1đa Đurđević, Bartul	1đa Georgijevic, Bartolomej, đd c. 1510-c. 1566	1đa Georgijević, Bartolomej, đd approximately 1506- approximately 1566
uputnica	1đa Georgieuz, Bartholomaeus	1đa Georgevič, Bartolomej, đd c. 1510-c. 1566	1đa Đurđević, Bartol, đd approximately 1506- approximately 1566
	1đa Georgijević, Bartol	1đa Georgievits, Batholomaeus, đd c. 1510-c. 1566	1đa Geor., Barpt. đq (Barptolomaeus Georgius), đd approximately 1506- approximately 1566
	1đa Đurđević, Bartol	1đa Gyurgievits, Bartholomeus, đd c. 1510-c. 1566	1đa Georgevič, Bartoloměj, đd approximately 1506- approximately 1566
	1đa Gyurgievits, Bartholomaeus	1đa Georgiewitz, Bartholomeus, đd c. 1510-c. 1566	1đa Georgi Vits, Bartholomeus, đd approximately 1506- approximately 1566
	1đa Georgieuitz, Bartolomeo		1đa Georgieuz, Bartolomije, đd approximately 1506- approximately 1566
	1đa Georgiewiz, Bartholomaeus		1đa Georgiević, Bartholomäus, đd approximately 1506- approximately 1566

	1ꝥa Georgieucz di Croatia, Bartholomeo		1ꝥa Georgievich, Barptolomaeus, ꝥd approximately 1506-approximately 1566
	1ꝥa Georgieuzo, Barphtolomaeus		1ꝥa Georgievics, Bertalan, ꝥd approximately 1506-approximately 1566
	0ꝥa Pellegrino di Hierusalem		1ꝥa Georgievits, Barphtolomaeus, ꝥd approximately 1506-approximately 1566
	1ꝥa Georgieuitz de Croacia, Bartholomeo		1ꝥa Georgievits, Bartholomaeus, ꝥd approximately 1506-approximately 1566
	1ꝥa Georgievits, Bartolomeo		1ꝥa Georgievitz, Bartholomeus, ꝥd approximately 1506-approximately 1566
	0ꝥa Peregrinus Hierosolimitanus		1ꝥa Georgieviz, Bartholemaeus, ꝥd approximately 1506-approximately 1566
	0ꝥa Georgius Pannonius		1ꝥa Georgieviz, Bartholomaeus, ꝥd approximately 1506-approximately 1566
	1ꝥa Picker, Johannes		1ꝥa Georgieviz, Bartholomeus, ꝥd approximately 1506-approximately 1566
	1ꝥa Jurjević, Bartol		1ꝥw nea ꝥa Georgijević, Bartolomej, ꝥd d. ca. 1566
			1ꝥa Georgijević, Bartolomije, ꝥd approximately 1506-approximately 1566
			1ꝥa Georgius, Bartholomaeus, ꝥd approximately 1506-approximately 1566
			1ꝥa Giorgevitz, B. ꝥq (Bartolomej), ꝥd approximately 1506-approximately 1566
			1ꝥa Gjorgjević, Bartholomaeus, ꝥd approximately 1506-approximately 1566

			1‡a Gjurgjevics, Bertalan, ‡d approximately 1506- approximately 1566
			0‡a Georgius, ‡c Hongarus, ‡d approximately 1506- approximately 1566
			0‡a Georgius, ‡c Pannonius, ‡d approximately 1506- approximately 1566
			1‡a Djurdjević, Bartol, ‡d approximately 1506- approximately 1566
			1‡a Georgiwitz, Bartholomaeus, ‡d approximately 1506- approximately 1566
			1‡a Gyurgevits, ‡d approximately 1506- approximately 1566
			1‡a Gyurgyevics, Bertalan, ‡d approximately 1506- approximately 1566
			1‡a Gyurgievits, Bartol, ‡d approximately 1506- approximately 1566
			1‡a Jurjevic, Bartol, ‡d approximately 1506- approximately 1566

9.7. Ignjat Đurđević

Ignjat Đurđević (Dubrovnik, 1675.–Dubrovnik 1737.) mladost je proveo bezbrižno, navodno kvareći sve žene na Šipanu, te u jednom trenutku života odlučuje posvetiti život Bogu. Postaje prvo isusovac pa benediktinac. Smatra ga se posljednjim značajnim pjesnikom staroga Dubrovnika (Franičević i sur., 1974, str. 283). Frangeš navodi još i ove oblike njegova imena: Injacio Džordži, Ignazio Giorgi. S Đurđevićevim prezimenom postojala su kolebanja. Vodnik ga početkom 20. stoljeća spominje kao Gjordjića (Đorđića), a Kombol sredinom 20. stoljeća kao Đurđevića, što potvrđuje *Povijest hrvatske književnosti* objavljena 1974. godine, a do danas je ostala Ulica Ignjata Đorđića (Đorđićeva ulica) u centru Zagreba.

Sve su tri knjižnice u odrednici stavile hrvatski oblik imena Ignjata Đurđevića (s time da Vatikanska knjižnica prezime piše kao Đurđevic). Vatikanska i Kongresna knjižnica dodale su indikator za godine rođenja i smrti.

NSK donosi 15 uputnica, Vatikanska knjižnica tri, a Kongresna četiri. Sve tri knjižnice u uputnicama spominju oblik Đorđić, Ignjat. Jedinствен je oblik uputnica u NSK Od Nikole Ignjat te Georgius, Nicolaus Maria. Krsno mu je ime bilo Nikola Marija, koje je kasnije promijenio u Ignjat (*Hrvatski biografski leksikon*). Kongresna knjižnica, osim uputnica koje se pojavljuju u katalozima ostalih dviju knjižnica, donosi i oblik imena Giorgi-Bernardo, Ignazio.

	NSK	VATIKANSKA KNJIŽNICA	KONGRESNA KNJIŽNICA
odrednica	1†a Đurđević, Ignjat	1†a Đurđević, Ignjat, ‡d 1675- 1737	1†a Đurđević, Ignjat, ‡d 1675- 1737
uputnica	1†a Đorđević, Ignjat	1†a Đorđić, Ignjat, ‡d 1675-1737	1†a Đorđić, Ignjat, ‡d 1675-1737
	1†a Džordži, Injacio	1†a Georgius, Ignatius, ‡d 1675- 1737	1†a Džordži, Injacio, ‡d 1675- 1737
	1†a Giorgi, Ignazio- Bernardo	1†a Ğórgi, Ínacijó, ‡d 1675-1737	1†a Giorgi, Ignazio, ‡d 1675-1737
	1†a Đorđić, N. I		1†a Giorgi- Bernardo, Ignazio, ‡d 1675-1737
	1†a Gjorgi, Ignazio		
	1†a Gorgi, Inacij		
	1†a Đorđić, Ignat		
	1†a Đorđić, Ignjat		
	0†a Od Nikole Ignjat		
	1†a Georgius, Ignatius		
	1†a Georgius, Nicolaus Maria		
	1†a Georgii, Ignatii		
	1†a Djordjić, Ignjat		
	1†a Gjorgji, Ignacio		
	1†a Gjorgji, Ignazio		

9.8. Bartol Kašić

Bartol Kašić (Pag, 1575.–Rim, 1650.) hrvatski je pisac i jezikoslovac, isusovac. Napisao je prvu hrvatsku gramatiku *Institutiones linguae illyricae*. Preveo je Bibliju koja je u rukopisu ostala sve do 1999. godine. Frangeš njegovo osobno ime piše kao Bartul (1987, str. 468). Babić

(1996, str. 10) piše da Bartol Kašić nije upotrebljavao svoje narodno ime te da se uobičajilo ime Bartol, ali da se ponegdje nađe oblik Bartul, „jer da je to čakavski“.

Za Bartola Kašića sve su tri knjižnice u odrednicu zapisale isti hrvatski oblik imena. Vatikanska je dodala indikator da je pripadao isusovcima, uz godinu rođenja i smrti. Godine rođenja i smrti zapisala je i Kongresna knjižnica.

NSK donosi pet uputnica, Vatikanska knjižnica dvije, a Kongresna 11. Dvije uputnice NSK imaju nacionalnu notu – Dalmatin, Pažanin. Pažanin se pojavljuje u dvije odrednice Kongresne knjižnice, kao i nekoliko inačica prezimena Kašić (Kassich, Kassicch, Kascich, Kassicck). Vatikanska knjižnica donosi dva oblika latinskog imena Bartola Kašića.

	NSK	VATIKANSKA KNJIŽNICA	KONGRESNA KNJIŽNICA
odrednica	1‡a Kašić, Bartol	1‡a Kašić, Bartol, ‡c S.I., ‡d 1575-1650	1‡a Kašić, Bartol, ‡d 1575-1650
uputnica	1‡a Cassius, Bartholomaeus	1‡a Cassio, Bartolomeo, ‡c S.I., ‡d 1575-1650	1‡a Kassich, Bartolomeo, ‡d 1575-1650
	1‡a Kassich Dalmatin, Bartolomeo	1‡a Cassius, Bartholomaeus, ‡c S.I., ‡d 1575-1650	1‡a Kassicch, Bartholomaeo, ‡d 1575-1650
	1‡a Kassich Paxanin, Bartolomeo		1‡a Kašić Pažanin, Bartol, ‡d 1575-1650
	1‡a Kašić, Bartul		1‡a Kašić, Bartolomej, ‡d 1575-1650
	1‡a Cassio, Bartolomaeo		1‡a Kašić, Bartulo, ‡d 1575-1650
			1‡a Kascich, Bartololomeo, ‡d 1575-1650
			1‡a Kassicck, Bartolomeo, ‡d 1575-1650
			1‡a Cassio, Bartolomeo, ‡d 1575-1650
			1‡a Kassich, Barthélemi, ‡d 1575-1650
			1‡a Cassius, Bartholomaeus, ‡d 1575-1650

			Ođa Pažanin, Bartol Kašić, đd 1575-1650
--	--	--	---

9.9. Matija Petar Katančić

Matija Petar Katančić (Valpovo, 1750.–Budim, 1825.) franjevac je koji je prvi preveo Sveto pismo, nakon protestanata, na hrvatski jezik. Na ređenju je uzeo ime Petar. Stvaralaštvo mu je zanimljivo jer je metriku latinskoga jezika provlačio kroz hrvatske stihove.

Za Matiju Petra Katančića sve su knjižnice za odrednicu odabrale isti hrvatski oblik imena. Vatikanska i Kongresna knjižnica dodale su indikator za godine rođenja i smrti.

NSK donosi tri uputnice, Vatikanska i Kongresna knjižnica po jednu uputnicu. NSK u uputnicama ima samo latinski oblik imena, s time da je jedan od njih Katancius Pannonius, Petrus. Kongresna knjižnica nema ni u odrednici ni u uputnici latinski oblik imena, ili oblik na bilo kojem jeziku osim hrvatskome.

	NSK	VATIKANSKA KNJIŽNICA	KONGRESNA KNJIŽNICA
odrednica	1đa Katančić, Matija Petar	1đa Katančić, Matija Petar, đd 1750-1825	1đa Katančić, Matija Petar, đd 1750-1825
uputnica	1đa Katancsich, Mathias Petrus	1đa Katancsich, Matthias Petrus, đd 1750-1825	1đa Katančić, Matia Petar, đd 1750-1825
	1đa Katanchich, Petrus		
	1đa Katancius Pannonius, Petrus		

9.10. Šimun Kožičić Benja

Šimun Kožičić Benja (Zadar, oko 1460.–Zadar, 1536.) u hrvatskim se djelima naziva Kožičić, u latinskim Begna (*Hrvatska enciklopedija*). Bio je modruški biskup i upravitelj senjske biskupije. Važan je kao osnivač riječke glagoljaške tiskare u kojoj je tiskao, između ostalog, i svoje govore održane na Lateranskom koncilu (Franičević i sur., 1974, str. 97). Kožičićeve Knjižice od žitija prva su tiskana svjetska povijest na hrvatskome u kojima je stvoreno „hrvatsko povijesno nazivlje i nacionalna imena za pojedine ljude i događaje“ (*Hrvatski biografski leksikon*).

Za latinista Šimuna Kožičića Benju NSK za odrednicu bira upravo taj oblik imena. Vatikanska knjižnica dodaje spojnicu između dviju sastavnica prezimena i dodaje indikator za titulu i za godine rođenja i smrti. Kongresna knjižnica za odrednicu bira oblik imena samo s hrvatskim prezimenom – Šimun Kožičić, te dodaje indikator za godinu rođenja i smrti. Sve tri knjižnice za odrednicu biraju hrvatski oblik imena.

NSK donosi sedam uputnica od kojih je šest na hrvatskome jeziku, jedna na latinskome. Vatikanska knjižnica donosi tri uputnice, Kongresna knjižnica četiri. Pet uputnica NSK na hrvatskome je jeziku, jedna na latinskome. Kongresna knjižnica u uputnici spominje oblik imena iz odrednice NSK.

	NSK	VATIKANSKA KNJIŽNICA	KONGRESNA KNJIŽNICA
odrednica	1 †a Kožičić Benja, Šimun	1 †a Kožičić-Benja, Šimun, †c vesc. di Modruš, †d c. 1460-1536	1 †a Kožičić, Šimun, †d approximately 1460-1536
uputnica	1 †a Begna, Šimun Kožičić	1 †a Cožičić-Benja, Šimun, †c vesc. di Modruš, †d c. 1460-1536	1 †w nnea †a Kožičić, Šimun, †d ca. 1460-1536
	1 †a Kožičić Begna, Šimun	1 †a Modrussa, Šimun, †c vesc. di Modruš, †d c. 1460-1536	1 †a Begnius, Šimon, †d approximately 1460-1536
	0 †a Šimun, †c biskup modruški	1 †a Begna, Šimone, †d c. 1460-1536	1 †w nnea †a Begnius, Šimon, †d ca. 1460-1536
	1 †a Benja, Šimun Kožičić		1 †a Benja, Šimun Kožičić, †d approximately 1460-1536
	1 †a Kožičić Zadrani, Šimun		
	1 †a Begnius, Šimon		
	1 †a Kožičić, Šimun		

9.11. Rajmund Kunić

Rajmund Kunić (Dubrovnik, 1719.–Rim, 1794.) književnik je i prevoditelj, također isusovac, kojemu je Ruđer Bošković predavao matematiku na studiju u Rimu. Najpoznatiji je po prijevodu Homerove Ilijade s grčkoga na latinski. Taj se prijevod smatra jednim od najboljih

latinskih prijevoda Homerova djela (*Hrvatska enciklopedija*). Postavši članom Accademije degli Arcadi uzima pastirsko ime *Perelaus Megarides*.

Za Rajmunda Kunića samo je NSK odabrala taj hrvatski oblik imena za odrednicu. Vatikanska i Kongresna knjižnica odabrale su talijanski oblik imena (Rajmondo Cunich).

NSK donosi 16 uputnica, Vatikanska knjižnica jednu, a Kongresna dvije. NSK u tri uputnice spominje Kunićevo pastirsko ime. Vatikanska i Kongresna knjižnica ne donose u uputnicama ništa neobično – latinsku inačicu imena i hrvatsku.

	NSK	VATIKANSKA KNJIŽNICA	KONGRESNA KNJIŽNICA
odrednica	1†a Kunić, Rajmund	1†a Cunich, Raimondo, †c S.I., †d 1719-1794	1 0†a Cunich, Raimondo, †d 1719- 1794
uputnica	1†a Cunichius, Raymundus	1†a Cunichius, Raymundus, †c S.I., †d 1719-1794	1 0†a Cunichius, Raymundus, †d 1719- 1794
	0†a Perelaus Megarides		1 0†a Kunić, Rajmund, †d 1719- 1794
	1†a Megarides, Perelaus		
	1†a Cunich, Raimondo		
	0†a Perelao Megirade		
	1†a Megirade, Perelao		
	0†a Kunić		
	1†a Kunić, Stjepan- Rajmund		
	1†a Cunich Ragusinus, Raimundus		
	1†a Ragusinus, Raimundus Cunich		
	1†a Cunich Ragusino, Raymundo		
	1†a Ragusino, Raymundo Cunich		

	1†a Cunich Raguseo, Raimondo		
	1†a Raguseo, Raimondo Cunich		
	0†a Cunich		
	1†a Cunich, Raymundus		

9.12. Ivan Lučić

Ivan Lučić (Trogir, 1604. – Rim, 1679.) rođen je u plemićkoj trogirskoj obitelji. Smatra se osnivačem hrvatske znanstvene historiografije (Frangješ, 1987, str. 485). Pokopan je u crkvi svetog Jeronima u Rimu (enciklopedija). Hrvatska enciklopedija navodi nekoliko oblika njegovog prezimena: Lucić, Lucius, Lucich, Lucio.

Za Ivana Lučića NSK bira upravo taj oblik imena za odrednicu, uz indikator da je bio povjesničar te uz godine rođenja i smrti. Kongresna knjižnica bira talijanski oblik imena (Giovanni Lucio) uz indikatore godina rođenja i smrti. Vatikanska knjižnica sadrži tri zapisa o Ivanu Lučiću. Jedan je s hrvatskim imenom u odrednici (Ivan Lucic), drugi je s talijanskim oblikom (Giovanni Lucio), treći je u latinskome obliku (Johannes Lucius). Samo u zapisu s talijanskom odrednicom postoje uputnice.

NSK donosi devet uputnica, Vatikanska knjižnica za odrednicu na latinskome jeziku donosi dvije uputnice, a Kongresna četiri. NSK ima vrlo prozirne uputnice – inačice na talijanskom i latinskom jeziku, uz dvije uputnice u kojima se spominje Lučićev rodni grad Trogir (Lucio Traguriense i Traguriense, Giovanni Lucio). Jedna je uputnica Vatikanske knjižnice na latinskom, druga na hrvatskome, s time da je oblik prezimena Lucić. U Kongresnoj knjižnici dvije su uputnice na latinskome, dvije na hrvatskome (obje s prezimenom Lucić). Odrednica NSK ne pojavljuje se u istom obliku u uputnicama ostalih dviju knjižnica. Šimunović (2008, str. 55) odbacuje mogućnost da je prezime Lucić ispravan oblik i bira oblik Lučić.

	NSK	VATIKANSKA KNJIŽNICA	KONGRESNA KNJIŽNICA
odrednica	1†a Lučić, Ivan, ‡c povjesničar, ‡d 1604- 1679	1†aLucic, Ivan, ‡d 1604- 1679	1 0†a Lucio, Giovanni, ‡d 1604- 1679

		1✚a Lucio, Giovanni, †d 1604-1679 ¹⁴	
		1✚a Lucius, Johannes, †d 1604-1679	
uputnica	1✚a Lucić, Ivan	1✚a Lucius, Johannes, †d 1604-1679	1 0✚a Lucius, Johannes, †d 1604-1679
	1✚a Lucius, Joannes	1✚a Lucić, Ivan, †d 1604-1679	1 0✚a Lucić, John, †d 1604-1679
	1✚a Lucius, Johannes		1 0✚a Lucić, Ivan, †d 1604-1679
	1✚a Lucius, Ioannes		1 0✚a Lucius, Ioannes, †d 1604-1679
	1✚a Lucius, Ioanes		
	1✚a Lucio, Giovanni		
	1✚a Lucius, J.		
	1✚a Lucio Traguriense, Giovanni		
	1✚a Traguriense, Giovanni Lucio		

9.13. Marko Marulić

Marko Marulić (Split, 1450.–Split, 1524.) hrvatski je književnik najpoznatiji po svome epu *Judita*. Njegova se obitelj u povijesnim spisima nazivala i Pečenić ili Pecinić (Frangješ, 1987, str. 489), *Hrvatska enciklopedija* donosi i oblik Pecenić. Većinu svojih djela (više od 80 posto) napisao je na latinskome jeziku. Često se njegovom imenu dometao *Spalatensis* (*Splichianin*), katkad *Delmata* (*Hrvatski biografski leksikon*).

Za Marka Marulića sve tri knjižnice biraju isti oblik na hrvatskome jeziku za odrednicu – Marko Marulić. Vatikanska knjižnica i Kongresna knjižnica dodaju indikator za godinu rođenja i smrti.

NSK donosi čak 51 uputnicu, Vatikanska knjižnica jednu, a Kongresna pet. Vatikanska knjižnica donosi ime s dometkom da Spalato, Vatikanska s dometkom Splicićanin, te u dvije uputnice s prezimenom Pečenić, Pecinić. NSK u 51 uputnici donosi različite inačice prezimena Marulić (Marul, Marulus, Marullo), dometke (da Spalato, Spalatensis, Splichianin, Delmata), te varijante prezimena Pečenić (Pecinich, Pecinić).

¹⁴ Postoje tri zapisa za Ivana Lučića. Samo drugi zapis (Lucio, Giovanni) ima uputnice.

	NSK	VATIKANSKA KNJIŽNICA	KONGRESNA KNJIŽNICA
odrednica	1✚a Marulić, Marko	1✚a Marulić, Marko, ✚d 1450-1524	1✚a Marulić, Marko, ✚d 1450-1524
uputnica	1✚a Marulić, M.	0✚a Marulo da Spalato, ✚d 1450-1524	1✚w nna ✚a Marulus, Marcus, ✚d 1450-1524
	1✚a Marulić		1✚a Marul Pecinić, Marko, ✚d 1450- 1524
	1✚a Marul, Marko		1✚a Pečenić, Marko, ✚d 1450-1524
	1✚a Marul ✚7 Marulić, Marko		1✚a Marulić Splićanin, Marko, ✚d 1450-1524
	1✚a Marule, Marc		1✚a Marule, Marc, ✚d 1450-1524
	1✚a Marulus, Marcus		
	1✚a Marullus, Marcus		
	1✚a Marulus, M.		
	1✚a Marulich, Marco		
	1✚a Marullo, Marco		
	1✚a Marulić, Marco		
	1✚a Marulici, Marko		
	1✚a Marulić Marul, Marko		
	1✚a Marul, Marko Marulić		
	1✚a Pecinich, Marco		
	1✚a Pecinić-Marulić, Marko		
	1✚a Marulić, Marko Pecinić-		
	1✚a Marulo Pecinić, Marco		
	1✚a Pecinić, Marco Marulo		
	1✚a Marulić Splićanin, Marko		
	1✚a Splićanin, Marko Marulić		
	1✚a Marulus Spalatensis, Marcus		
	1✚a Spalatensis, Marcus Marulus		
	1✚a Marulus Spalaten., Marcus		

	1‡a Spalaten., Marcus Marulus		
	1‡a Marulus Spalaten., M.		
	1‡a Spalaten., M. Marulus		
	1‡a Marulus Spalatensis, Mar.		
	1‡a Spalatensis, Mar. Marulus		
	1‡a Marulus Spalatensis, M.		
	1‡a Spalatensis, M. Marulus		
	1‡a Marullus Spalatensis, M.		
	1‡a Spalatensis, M. Marullus		
	1‡a Marulus Spalatensis, Marc.		
	1‡a Spalatensis, Marc. Marulus		
	1‡a Marul Splichianin, Marco		
	1‡a Splichianin, Marco Marul		
	1‡a Marulo da Spalato, Marco		
	1‡a Spalato, Marco Marulo da		
	1‡a Marulus		
	1‡a Marul Splikyanin, Marcho		
	1‡a Splikyanin, Marcho Marul		
	1‡a Marulus Delmata, M.		
	1‡a Delmata, M. Marulus		
	1‡a Marulić Marul, Marko		
	1‡a Marul, Marko Marulić		
	1‡a Marulić Spalatino, Marko		
	1‡a Spalatino, Marko Marulić		
	1‡a Maruličius, Markas		

	1‡a Marulić Marulus, Marco		
	1‡a Marulus, Marco Marulić		

9.14. Vinko Pribojević

Za Vinka Pribojevića sve tri knjižnice biraju hrvatski oblik imena za odrednicu. Međutim, Vatikanska knjižnica prezime piše bez dijakritičkog znaka (Pribojevic), uz indikator da je bio dominikanac te da je živio u 16. stoljeću. Kongresna knjižnica dodaje godine aktivnosti.

NSK donosi dvije uputnice, Vatikanska knjižnica nijednu, a Kongresna četiri. Dvije uputnice NSK su na latinskome jeziku (Priboev(i)us, Vincentius) u obliku koji se pojavljuje i u Kongresnoj knjižnici. U njoj su još oblici prezimena Pribevo.

	NSK	VATIKANSKA KNJIŽNICA	KONGRESNA KNJIŽNICA
odrednica	1‡a Pribojević, Vinko	1‡a Pribojevic, Vinko, ‡c O.P., ‡d sec. XVI	1‡a Pribojević, Vinko, ‡d active 1525-1532
uputnica	1‡a Priboevius, Vincentius		1‡a Pribevo, Vincentius, ‡d active 1525-1532
	1‡a Priboevus, Vincentius		1‡a Pribevo, Vincenzo, ‡d active 1525-1532
			1‡a Priboevius, Vincentius, ‡d active 1525-1532
			1‡w nnea ‡a Pribojević, Vinko, ‡d fl. 1525-1532

9.15. Ivan Vitez od Sredne

Ivan Vitez od Sredne (Sredna kraj Križevaca, oko 1405.–Ostrogon, 1472.) diplomat je i humanist. Bio je ostrogonski biskup te začetnik bune protiv kralja Matije Korvina zbog čega je osuđen na kućni pritvor u kojem je umro.

Za Ivana Viteza od Sredne NSK bira upravo taj hrvatski oblik imena za odrednicu. Zanimljivo je da Vatikanska i Kongresna knjižnica biraju mađarski oblik imena János Vitéz za

odrednicu. Vatikanska dodaje indikator da je bio kardinal, obje knjižnice dodaju godine rođenja i smrti.

NSK donosi šest uputnica, Vatikanska knjižnica nijednu, a Kongresna šest. U jednoj uputnici NSK donosi oblik odrednica s mađarskim oblikom imena iz Vatikanske i Kongresne knjižnice. I NSK i Kongresna knjižnica donose njemački oblik osobnog imena u uputnicama (Ioannes, Joannes, Johann, Johannes).

	NSK	VATIKANSKA KNJIŽNICA	KONGRESNA KNJIŽNICA
odrednica	1‡a Vitez od Sredne, Ivan	1‡a Vitéz, János, ‡c card., ‡d 1408-1472	1‡a Vitéz, János, ‡d approximately 1408- 1472
uputnica	1‡a Vitez, Johannes		1‡a Vitéz, Iván, ‡d approximately 1408- 1472
	1‡a Vitéz, János		1‡w nnaa ‡a Vitéz, János, ‡c Abp. of Esztergom, ‡d 1408 (ca.)-1472
	1‡a Zrednai Vitez, Janos		1‡w nnea ‡a Vitéz, János, ‡d ca. 1408- 1472
	0‡a Joannes de Zredna		1‡a Vitéz, Joannes, ‡d approximately 1408-1472
	0‡a Ioannes de Zredna		1‡a Vitéz, Johann, ‡d approximately 1408-1472
	0‡a Ivan Vitez od Sredne		1‡a Vitéz, Johannes, ‡d approximately 1408-1472

9.16. Matija Vlačić Ilirik

Matija Vlačić Ilirik (Labin, 1520.–Frankfurt na Majni, 1575.) hrvatski je protestantski teolog te je najpoznatije ime među hrvatskim reformatorima (Franičević i sur., 1974, str. 105). Poznat je pod latiniziranim imenom Matthias Flacius Illyricus.

Za Matiju Vlačića Ilirika NSK i Vatikanska knjižnica biraju hrvatski oblik imena. Vatikanska i Kongresna knjižnica biraju isti latinski oblik imena – Matthias Flacius Illyricus te dodaju iste godine rođenja i smrti. Vatikanska knjižnica ima još jedan zapis, također s latinskim oblikom imena.

NSK donosi 11 uputnica, Vatikanska knjižnica šest, a Kongresna čak 46 uputnica. Matija Vlačić Ilirik pisao je pod mnogim imenima, tako da NSK donosi, osim latiniziranog imena, čak šest različitih imena (Waremundus, Johannes; Lauterwar, Christianus; Publius Aesquilius; Theophilus, M.; Vir religionis evangelicae propagandae cupidus, Vlacić Franković, Matija). Kongresna knjižnica donosi nekoliko varijacija na latinski oblik imena, zatim isti oblik hrvatskoga imena koji NSK ima u odrednici. Također navodi nekoliko novih imena (Francowitz, Mathias,; Aesquillius, Publius).

Samo su u zapisima za Matiju Vlačića Ilirika pronađena polja unakrsnih uputnica za osobno ime (polje 500). Kongresna knjižnica navodi čak šest alternativnih identiteta ovog hrvatskog latinista (Waremundus, Joannes,; Azarias, Carolus; Henetus, Theodorus; Theophilus, M.,; Hermannus, Johannes; Lauterwar, Christian). NSK donosi samo jedan (Anton Senjanin). U polju 680 (polju opće napomene) zapisano je da je autor publicirao i pod pseudonimima Waremundus, Johannes; Lauterwar, Christianus i Publius Aesquilius.

	NSK	VATIKANSKA KNJIŽNICA	KONGRESNA KNJIŽNICA
odrednica	1‡a Vlačić Ilirik, Matija	1‡a Flacius Illyricus, Matthias, ‡d 1520-1575 ¹⁵ 1‡a Illyricus, Matthias Flacius, ‡d 1520-1575 1‡a Vla#‡i# ^{16‡} Ilirik, Matija, ‡d 1520-1575	1‡a Flacius Illyricus, Matthias, ‡d 1520-1575
uputnica	1‡a Vlačić, Matija	1‡a Flacius, Matthias, ‡c Illyricus, ‡d 1520- 1575	1‡w nnaa ‡a Flacius, Matthias, ‡c Illyricus, ‡d 1520- 1575
	1‡a Flacius Illyricus, Matthias	1‡a Illyricus, Matthias Flacius, ‡d 1520-1575	1‡a Illyricus, Matthias Flacius, ‡d 1520-1575
	1‡a Illyricus, Mathias Flacius	1‡a Flacius, Matthias, ‡d 1520- 1575	1‡a Flacius, Matthias, ‡d 1520- 1575
	1‡a Waremundus, Johannes	1‡a Vlačić Ilirik, Matija, ‡d 1520- 1575	1‡a Vlačić Ilirik, Matija, ‡d 1520- 1575

¹⁵ Tri su zapisa u VIAF-u iz Vatikanske knjižnice o Matiji Vlačiću Iliriku. Samo prvi zapis ima uputnice.

¹⁶ Dosljedno su preneseni znakovi iz VIAF-a, prikazani su kao #.

	1‡a Lauterwar, Christianus	1‡a Flach, Mattia, ‡d 1520-1575	1‡a Ilirik, Matija Vlačić, ‡d 1520- 1575
	0‡a Publius Aesquilius	0‡a Flacio, Mattia, ‡c Illirico, ‡d 1520- 1575	1‡a Flaccius Illyricus, Matth. ‡q (Matthias), ‡d 1520- 1575
	1‡a Illyricus, Matthias Flacius		1‡a Francowitz, Mathias, ‡d 1520- 1575
	1‡a Theophilus, M.		1‡a Flach- Francowitz, Matthias, ‡d 1520- 1575
	0‡a Vir religionis evangelicae propagandae cupidus		1‡a Illyricus Flacius, ‡d 1520- 1575
	1‡a Vlačić Franković, Matija		1‡a Illyricus, Mathias Flacius, ‡d 1520-1575
	1‡a Franković, Matija Vlačić		0‡a Matt. Fla., ‡c Illyr., ‡d 1520-1575
			1‡a Francowitz, Matthias, ‡d 1520- 1575
			1‡a Flaccius Illyricus, Matthias, ‡d 1520-1575
			1‡a Flacius Illyricus, Mathias, ‡d 1520-1575
			1‡a Flacius Illyricus, Matthias, ‡d 1520-1575
			0‡a Matthias, ‡c Illyricus, ‡d 1520- 1575
			0‡a Matthias, ‡c der Illyrier, ‡d 1520-1575
			1‡a Flacius, ‡c Illyricus, ‡d 1520- 1575
			0‡a M. F., ‡c I., ‡d 1520-1575
			0‡a M. F., ‡c Illyr., ‡d 1520-1575
			0‡a M. Fl., ‡c Illy., ‡d 1520-1575

			1‡a Vlačić, Matija, ‡d 1520-1575
			1‡a Vlacich, Matija, ‡d 1520-1575
			1‡a Vlačis, Matija, ‡d 1520-1575
			1‡a Francović, Matija, ‡d 1520- 1575
			1‡a Francovich, Mattia, ‡d 1520- 1575
			1‡a Flacius Illyricus, Matthias, ‡c der Ältere, ‡d 1520-1575
			1‡a Franković, Matthias, ‡d 1520- 1575
			1‡a Franković, Mathias, ‡d 1520- 1575
			1‡a Vlačić Franković, Matija, ‡c Ilirik, ‡d 1520- 1575
			1‡a Flacius, Mathias, ‡c Illyricus, ‡d 1520- 1575
			1‡a Flaccius, Matthias, ‡d 1520- 1575
			‡a Flacicus, Mathias, ‡d 1520- 1575
			1‡a Flacicus Illyricus, Mathias, ‡d 1520-1575
			1‡a Illyricus, Mathias Flacicus, ‡d 1520-1575
			1‡a Flacio, Mattia, ‡d 1520-1575
			1‡a Flacius, Mathias, ‡d 1520- 1575
			1‡a Flacius, Matthaeus, ‡d 1520- 1575

			1‡a Illyricus, Matthias, ‡d 1520-1575
			1‡a Illyricus, Flacius, ‡d 1520-1575
			1‡a Flacius, ‡d 1520-1575
			0‡a Matthias, ‡d 1520-1575
			1‡a Aesquillius, Publius, ‡d 1520-1575
			1‡a Illyricus, ‡d 1520-1575
			1‡a Illiricus, ‡d 1520-1575

	NSK	Kongresna knjižnica
uputnica za osobno ime (polje 500)	0‡a Anton Senjanin	1‡w r ‡i Alternate identity: ‡a Waremundus, Joannes, ‡d 1520-1575
		1‡w r ‡i Alternate identity: ‡a Azarias, Carolus, ‡d 1520-1575
		1‡w r ‡i Alternate identity: ‡a Henetus, Theodorus, ‡d 1520-1575
		1‡w r ‡i Alternate identity: ‡a Theophilus, M., ‡d 1520-1575
		1‡w r ‡i Alternate identity: ‡a Hermannus, Johannes, ‡d 1520-1575
		1‡w r ‡i Alternate identity: ‡a Lauterwar, Christian, ‡d 1520-1575
polje opće napomene (polje 680)	‡i Autor je publicirao pod pseudonimima: ‡a Waremundus, Johannes, ‡a Lauterwar, Christianus i ‡a Publius Aesquilius.	
	‡i Pripisuje mu se pseudonim: ‡a Anton Senjanin.	

9.17. Kraći osvrt

Za odrednice je NSK u svih 16 primjera odredila hrvatski oblik imena za hrvatske latiniste. Vatikanska je knjižnica za devetoricu latinista napravila odrednice s hrvatskim oblikom imena, za četvoricu s latinskim oblikom imena, za petoricu s talijanskim oblikom imena te za jednog s mađarskim oblikom imena.¹⁷ Kongresna je knjižnica za osmoricu hrvatskih latinista odabrala odrednicu s hrvatskim oblikom imena, za trojicu s latinskim oblikom imena, za četvoricu s talijanskim oblikom imena, te za jednog s mađarskim oblikom imena.

NSK dosljedno prati upute i između mnogih inačica imena bira narodni oblik, pretpostavljajući da je taj oblik najrašireniji među korisnicima hrvatskih knjižnica. Vatikanska i Kongresna knjižnica u 50 % slučajeva daju prednost hrvatskome obliku imena. Pitanje je koliko korisnika tih knjižnica pretražuje katalog imenima hrvatskih latinista.

U uputnicama su pronađeni razni oblici imena, ne samo hrvatskih i latinskih već i mnogo talijanskih, povremeno mađarskih i njemačkih. Zanimljivo je primijetiti da se ponekad oblik imena u odrednici NSK ne pojavljuje čak ni u uputnicama Vatikanske i Kongresne knjižnice.

---

¹⁷ Treba napomenuti da je Vatikanska knjižnica za Ivana Lučića napravila tri različita zapisa, jedan s odrednicom na hrvatskom, jedan na talijanskom, jedan na latinskome jeziku, kao i za Matiju Vlačića Ilirika (dva latinska oblika, jedan hrvatski).

10. Zaključak

Knjižnice su oduvijek mjesta u kojima se skuplja i na različite načine klasificira i katalogizira ljudsko kreativno stvaralaštvo. Korisnici su kotačić koji pokreće taj proces tisućama godinama. Standardiziranje cjelokupnog međunarodnog kataložnog i bibliografskog knjižničarskog posla izrazito je zahtjevno. Zadnjih 50-ak godina IFLA se aktivno bavi upravo time. Program Univerzalnog bibliografskog nadzora i normativni nadzor proizvodi su dugogodišnjih nastojanja ujednačavanja kataložne prakse. Problem s imenima hrvatskih latinista u hrvatskome je znanstvenom području poznat već skoro 200 godina. Čak su i do danas ostali višestruki oblici imena pod kojima je poznat jedan latinist. Vjerojatno je najpoznatiji primjer Ivan Česmički, tj. Jan Panonije, tj. Janus Pannonius, tj. Jan Panonac... Pisci su tijekom života mijenjali imena, dodavali redovnička, mijenjali krsna imena, potpisivali se oblicima imena na raznim pravopisima, na raznim jezicima. Hrvatske leksikografe i historiografe dočekaao je zahtjevan posao. Dogovor je pao oko kroatizacije imena, ali ako hrvatski oblik nije sačuvan, kako kroatizirati? Ostaju još neka pitanja. Trebamo li smatrati problematičnim pisanje osobnog imena poznatog hrvatskog znanstvenika Ruđera Josipa Boškovića kao Ruggero Giuseppe? Gubi li on time narodnu pripadnost? S druge strane, treba li inzistirati na pisanju narodnog oblika imena autora u katalozima diljem svijeta? Ako je korisnik izrazito važan u izradbi kataloga, trebao bi se za odrednicu koristiti oblik koji će prosječnom korisniku biti najpoznatiji. Međutim, i tom se odlukom mnogo gubi.

11. Literatura

- Anderson, D. (1974). *Universal Bibliographic Control: a long term policy: plan for action*. Pullach bei München: Verlag Dokumentation.
- Anderson, D. (1982). *UBC: a survey of universal bibliographic control*. London: IFLA International Office for UBC.
- Anderson, D. (2000). IFLA's Programme of Universal Bibliographic Control: Origins and Early Years. *IFLA Journal*, 26 (3), 209-214. Preuzeto s <https://www.ifla.org/ifla-journal-old-archive/> (10.5.2023.)
- Angjeli, A., Mac Ewan, A. i Boulet, V. (2014) ISNI and VIAF – Transforming ways of trustfully consolidating identities. Rad predstavljen na: *IFLA WLIC 2014 - Lyon - Libraries, Citizens, Societies: Confluence for Knowledge in Session 86 – Cataloguing with Bibliography, Classification & Indexing and UNIMARC Strategic Programme*. In: IFLA WLIC 2014, 16-22 August 2014, Lyon, France. Preuzeto s <https://library.ifla.org/id/eprint/985/1/086-angjeli-en.pdf> (1.6.2023.)
- Babić, S i Finka, B. (2010). *Hrvatski pravopis: usklađen sa zaključcima Vijeća za normu hrvatskoga standardnog jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Babić, S. (1996). Načela za pisanje hrvatskih povijesnih prezimena. U Blažević, D. (ur.), *Zbornik radova : Znanstveni skup Normizacija osobnih imena u knjižničarstvu i leksikografiji*, Zagreb, 15. i 16. svibnja (str. 3-10). Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.
- Babić, S.; Finka, B. i Moguš, M. (2003). *Hrvatski pravopis* (7. izd.). Zagreb: Školska knjiga.
- Badurina, L.; Marković, I. i Mićanović, K. (2007). *Hrvatski pravopis*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Bibliotekarstvo (2021). U *Hrvatska enciklopedija*. Preuzeto s <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=7465> (3.5.2023.)
- Blažević, D. (2011). *Katalogizacija: priručnik za stručni ispit*. Zagreb: Naklada Nedičko Dominović.
- Blažević, D. i Hodak, V. (2001). *Upute za katalogizaciju omeđenih publikacija i nizova publikacija* (2. dopunjeno izd.). Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica.

- Brozović, D. (2006). *Neka bitna pitanja hrvatskoga jezičnog standarda*. Zagreb: Školska knjiga.
- Crijević, Tuberon Ludovik (1989.) U *Hrvatski biografski leksikon*. Preuzeto s <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=3706> (13.6.2023.)
- Dadić, Ž. (2010). O uporabi hrvatskog oblika prezimena znanstvenika i filozofa Patricija. *Folia onomastica Croatica*, (19), 69-79. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/79844> (16.4.2023.)
- Đurđević, Bartul (1993). U *Hrvatski biografski leksikon*. Preuzeto s <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=4996> (13.6.2023.)
- Đurđević, Ignjat (1993). U *Hrvatski biografski leksikon*. Preuzeto s <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=5003> (13.6.2023.)
- Frančić, A. (1998). Pravopisna norma i službena imenska formula. U Badurina, L.; Pritchard, B.; Stolac, D. (ur.) *Jezična norma i varijeteti : zbornik [Savjetovanje Hrvatskog društva za primijenjenu lingvistiku, Opatija, 8-9. svibnja 1998. godine]* (str. 157-162).
- Frančić, A. (2006). Što je osobno ime?. *Folia onomastica Croatica*, (15), 71-80. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/22296> (28.2.2023.)
- Frančić, A. (2015). Imena i standardnojezična norma. U Suvala, A.; Pandžić, J. (prir.) *Nestandardni hrvatski jezik prema standardnom hrvatskom jeziku : zbornik radova* (str. 42-55). Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje: Agencija za odgoj i obrazovanje.
- Frangeš, Ivo. (1987). *Povijest hrvatske književnosti*. Zagreb: Ljubljana: Nakladni zavod Matice hrvatske; Cankarjeva založba.
- Franičević, M.; Švelec, F. i Bogišić, R. (1974). *Povijest hrvatske književnosti: Od renesanse do prosvjetiteljstva*. Zagreb: Liber, Mladost.
- Getliher, D. i Knežević Cerovski, A. (2014). Međunarodni standardni broj imena (ISNI) u kontekstu normativnog nadzora. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 57 (1-3), 37-50. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/142250> (16.4.2023.)
- Gorman, M. (2006). *Postojana knjižnica: tehnologija, tradicija i potraga za ravnotežom*. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.

- Gortan, V. i Vratović, V. (1969). Uloga latinskog jezika u Hrvata. U Gortan, V.; Vratović, V. (prir.) *Hrvatski latinisti = Croatici auctores qui latine scripserunt* (str. 7-41). Pet stoljeća hrvatske književnosti ; knj. 2; 3. Zagreb: Zora; Matica hrvatska.
- Gostl, I. (1996). Izvori i načela za izbor i oblikovanje hrvatskih autora u leksikografiji. U Blažević, D. (ur.), *Zbornik radova : Znanstveni skup Normizacija osobnih imena u knjižničarstvu i leksikografiji*, Zagreb, 15. i 16. svibnja (str. 25-32). Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.
- Hebrang Grgić, I. (2018). *Kratka povijest knjižnica i nakladnika: s kodovima i aplikacijom*. Zagreb: Naklada Ljevak.
- Hessel, A. (1977). *Povijest knjižnica: pregled od njihovih početaka do današnjih dana*. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.
- Holm, L. A. (2000). Normativna kontrola u međunarodnom kontekstu u novome okruženju. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 43(1-2), 23-29.
- Horvat, A. (1995). *Knjižnični katalog i autorstvo*. Rijeka: Naklada Benja.
- Horvat, A. (1996). Oblikovanje imena u knjižničnom katalogu. U Blažević, D. (ur.), *Zbornik radova : Znanstveni skup Normizacija osobnih imena u knjižničarstvu i leksikografiji*, Zagreb, 15. i 16. svibnja (str. 105-113). Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.
- Horvat, A. (2000). Nacionalna tekuća bibliografija u službi univerzalne bibliografske kontrole. *Vjesnik Bibliotekara Hrvatske*, 43(1-2), 1-8.
- Hrvatski latinisti. U *Krležijana*. Preuzeto s <https://krlezijana.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1783> (12.6.2023.)
- Hrvatski pravopis* (2013). Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- IFLA Professional Statement on Universal Bibliographic Control* (2012). Preuzeto s <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/bibliography/Documents/ifla-professional-statement-on-ubc-en.pdf> (15.2.2023.)
- Jan Panonac (2011). U *Hrvatska enciklopedija*. Preuzeto s <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=28704> (13.6.2023.)

- Janus Pannonius (2005). U *Hrvatski biografski leksikon*. Preuzeto s <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=130> (13.6.2023.)
- Kaltwasser, F. G. (1971). Universal bibliographic control (UBC). *Unesco Bulletin for Libraries*, 25(5), 252-259. Preuzeto s <http://www.ffzg.unizg.hr/infoz/dzs/text/UBC.pdf> (19.2.2023.)
- Kanič, I. (1990). Normativna kontrola in normativne datoteke. *Knjižnica*, 34(1-2), 1-7. Preuzeto s <http://eprints.rclis.org/31938/> (22.2.2023.)
- Katalog. U *Hrvatski jezični portal*. Preuzeto s https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=e11nXhc%3D&keyword=katalog (10.5.2023.)
- Kinney, D. W. (2000). What in the World... Cataloging on an International Scale. *LRTS*, 44(3), 111-113. Preuzeto s <https://journals.ala.org/index.php/lrts/article/view/5072> (9.5.2023.)
- Knežević Cerovski, A. (2016). Normativna baza NSK (prezentacija). Preuzeto s https://iks.nsk.hr/download/interni-dokumenti/EDUKACIJA/Radni_materijali_za_educaciju/Normativna-baza-NSK_29.4.2016_Cerovski_pdf.pdf (15.2.2023.)
- Knežević Cerovski, A. i Pancirov, P. (2015). Normativna baza NSK danas. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 58 (1-2), 175-188. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/143625> (16.4.2023.)
- Knjižnica (2021). U *Hrvatska enciklopedija*. Preuzeto s <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=32130> (3.5.2023.)
- Kongresna knjižnica (2021). U *Hrvatska enciklopedija*. Preuzeto s <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=32798> (13.6.2023.)
- Kontrola. U *Hrvatski jezični portal*. Preuzeto s https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=elpgXhI%3D&keyword=kontrola (15.5.2023.)
- Kosić, I. (1996). Važniji biografski i bibliografski priručnici u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici kao pomagala u normiranju autorskih odrednica od starog vijeka do renesanse. U Blažević, D. (ur.), *Zbornik radova : Znanstveni skup Normizacija osobnih imena u knjižničarstvu i leksikografiji*, Zagreb, 15. i 16. svibnja (str. 81-96). Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.

- Kožičić Benja, Šimun (2009). U *Hrvatski biografski leksikon*. Preuzeto s <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=175> (13.6.2023.)
- Kožičić, Šimun (2021). U *Hrvatska enciklopedija*. Preuzeto s <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=33616> (13.6.2023.)
- Kunić, Rajmund (2021). U *Hrvatska enciklopedija*. Preuzeto s <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=34646> (13.6.2023.)
- Lučić, Ivan (2021). U *Hrvatska enciklopedija*. Preuzeto s <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=37386> (13.6.2023.)
- Machala, D. (2015). *Knjižničarske kompetencije: pogled na razvoj profesije*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu.
- Manguel, A. (2001). *Povijest čitanja*. Zagreb: Prometej.
- Marulić, Marko (2015). U *Hrvatski biografski leksikon*. Preuzeto s <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11913> (13.6.2023.)
- Marulić, Marko (2021). U *Hrvatska enciklopedija*. Preuzeto s <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=39221> (13.6.2023.)
- Nadzor. U *Hrvatski jezični portal*. Preuzeto s https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=e1dhWBQ%3D&keyword=nadzor (15.5.2023.)
- Novaković, D. (1996). Imenik novolatinskih pisaca između povijesti i sustava. U Blažević, D. (ur.), *Zbornik radova : Znanstveni skup Normizacija osobnih imena u knjižničarstvu i leksikografiji*, Zagreb, 15. i 16. svibnja (str. 11-19). Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.
- Novolatinski (2021). U *Hrvatska enciklopedija*. Preuzeto s <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=44309> (13.6.2023.)
- Onomastika (2012). U *Proleksis enciklopedija*. Preuzeto s <https://proleksis.lzmk.hr/39756/> (18.5.2023.)
- Onomastika (2021). U *Hrvatska enciklopedija*. Preuzeto s <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=45175> (18.5.2023.)

- Panizzi, Antonio (2021). Hrvatska enciklopedija. Preuzeto s <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=46432> (3.5.2023.)
- Pauman Budanović, M. i Žumer, M. (2021). Normativna kontrola djela i izraza: Uvid u jedno slovensko iskustvo. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 64 (2), 85-106. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/269689> (18.2.2023.)
- Polanski, D. i Ravnić, R. (2007). Individualni i zajednički pseudonimi. U Willer, M.; Barbarić, A. (ur.) *Međunarodni skup u čast 100-te godišnjice rođenja Eve Verona : zbornik radova* (str. 179-189). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.
- Radionica: normativna kontrola (1998). U Willer, M.; Katić, T. (ur.) *Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : zbornik radova* (str. 225-253). Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.
- Silić, J. (2006). *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*. Zagreb: Disput.
- Smjernice za izradu preglednih kataložnih jedinica i uputnica* (1990). Preporučila Radna grupa za izradu Međunarodnog sustava preglednih kataložnih jedinica. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.
- Standardni jezik (2021). U *Hrvatska enciklopedija*. Preuzeto s <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=57760> (29.5.2023.)
- Stipanov, J. (1996). Knjižničarstvo i normizacija imena. U Blažević, D. (ur.), *Zbornik radova : Znanstveni skup Normizacija osobnih imena u knjižničarstvu i leksikografiji*, Zagreb, 15. i 16. svibnja (str. VII-XI). Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.
- Stipanov, J. (2010). *Knjižnice i društvo*. Zagreb: Školska knjiga.
- Stipčević, A. (1996). Hrvatski biografski leksikon: iskustva pri oblikovanju imena. U Blažević, D. (ur.), *Zbornik radova : Znanstveni skup Normizacija osobnih imena u knjižničarstvu i leksikografiji*, Zagreb, 15. i 16. svibnja (str. 33-38). Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.
- Strategija razvoja Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu do 2026. godine* (2021.). Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Preuzeto s <https://www.nsk.hr/strategija-razvoja-nsk-do-2026/> (1.5.2023.)
- Svenonius, E. (2005). *Intelektualne osnove organizacije informacija*. Lokve: Benja.

- Šimunović, P. (1989). Ime i jezična norma. *Onomastica Jugoslavica*, 13, 7-19.
- Šimunović, P. (1995.) *Hrvatska prezimena: podrijetlo, značenje, rasprostranjenost*. Zagreb: Golden marketing.
- Šimunović, P. (2003). Nadimci u Hrvata. *Govor: časopis za fonetiku = Speech*, 20(1-2), 421-429.
- Šimunović, P. (2006). *Hrvatska prezimena* (3. izmijenjeno i dopunjeno izd.). Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Šimunović, P. (2008). *Hrvatska u prezimenima*. Zagreb : Golden marketing – Tehnička knjiga
- Šimunović, P. (2009). *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Tadić, K. (1994). *Rad u knjižnici*. Opatija: Naklada Benja.
- Tillett, B. B. (2000). Authority Control on the Web. U *Bicentennial Conference on Bibliographic Control for the New Millennium: Confronting the Challenges of Networked Resources and the Web (Washington, DC, November 15-17, 2000)* (str. 2-13). Preuzeto s <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED454864.pdf> (10.5.2023.)
- Vargas, M. A. (1994). Do We Need Authority Control? Investigations at the Milwaukee Urban Archives. *Archival Issues*, 19 (1), str. 45-51. Preuzeto s <https://www.jstor.org/stable/41101871> (20.5.2023.)
- Vatikanska knjižnica. U Hrvatska enciklopedija. Preuzeto s <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=63988> (11.6.2023.)
- Verona, E. (1961). Međunarodna načela katalogizacije. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 7 (3-4), 155–179.
- Verona, E. (1971). *Abecedni katalog u teoriji i praksi* (2. prerađeno izdanje). Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.
- Verona, E. (1976). Univerzalna bibliografska kontrola i međunarodno ujednačavanje kataložnih postupaka. *Informatologia Jugoslavica*, 8(1-4), 1-28.
- Verona, E. (2009). *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga* (pretisak), Dio 1: Odrednice i redalice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.

- Vitez od Sredne, Ivan (2021). U *Hrvatska enciklopedija*. Preuzeto s <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=64909> (13.6.2023.)
- Vončina, J. (1997). Onomastičke dvojbe o starim hrvatskim piscima. *Folia onomastica Croatica*, (6), 189-194. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/178559> (14.2.2023.)
- Willer, M. (1996). Univerzalna bibliografska kontrola i baze podataka preglednih kataložnih jedinica za osobna imena autora. U Blažević, D. (ur.), Zbornik radova : Znanstveni skup *Normizacija osobnih imena u knjižničarstvu i leksikografiji*, Zagreb, 15. i 16. svibnja (str. 115-130). Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.
- Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. *Narodne novine*, 17/2019-356. Preuzeto s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html (8.5.2023.)
- Zakon o osobnom imenu. *Narodne novine*, 98/19. Preuzeto s <https://www.zakon.hr/z/43/Zakon-o-osobnom-imenu> (17.5.2023.)
- Zrijeti. U *Hrvatski jezični portal*. Preuzeto s https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=f15iXRV9&keyword=zrijeti (15.5.2023.)

Oblici imena odabranih hrvatskih latinista u knjižničnim katalozima

Sažetak

U izradi knjižničnog kataloga primjenjuje se načelo primjerenosti korisniku – za jedinstvenu autorsku odrednicu bira se ono ime po kojemu je autor općenito poznat i pod kojim je imenom najviše pisao. Opće uputnice koriste se kako bi se od jednog oblika imena uputilo na drugi. Što se događa s autorskom odrednicom i uputnicama ako je autor pisao pod nekoliko vrlo sličnih ili pak različitih imena? Upravo su to činili hrvatski latinisti. Ovome je radu baza pretraživanja VIAF – *Virtualna međunarodna normativna baza* koja nudi, između ostalog, uvide u sličnosti i razlike autorskih odrednica i uputnica različitih nacionalnih knjižnica. Pretražuju se imena šesnaestero hrvatskih latinista koji se pojavljuju u katalozima Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, Vatikanske knjižnice te Kongresne knjižnice u SAD-u. Teorijski će se objasniti pojmovi bibliografskog i normativnog nadzora te način odabira autorskih odrednica i uputnica. Pojasnit će se onomastička teorija o imenu te problem s imenom u knjižničarstvu. Zatim će se predstaviti tri odabrane knjižnice i šesnaestero hrvatskih latinista. Usporedit će se autorske odrednice hrvatskih latinista, a zatim i uputnice.

Ključne riječi: VIAF, normativni nadzor, univerzalni bibliografski nadzor, hrvatski latinisti

Variants of Selected Croatian Latinist Names in Library Catalogues

Summary

In the making of the library catalogue, one of the main principles is convenience for the user – the name by which the author is best known and under which he wrote most often is chosen for the authorized access point. Additional access points are used to refer from one variant of name to another. What happens with authorized and additional access points if the author wrote under several very similar or even different names? The Croatian Latinists did just that. This paper is based on the VIAF database – the Virtual International Authority File, which offers insights into the similarities and differences of the authorized and variant forms of names in catalogues of various libraries. The names of sixteen Croatian Latinists catalogued by the National and University Library in Zagreb, the Vatican Library and the Library of Congress in the USA will be looked into. The concepts of universal bibliographic control and authority control will be theoretically explained. The onomastic theory of the name and the problem of author names in library and information science will be clarified. These three libraries and biographies of sixteen Croatian Latinists will be introduced. In conclusion, the similarities and differences of authorized and additional access points chosen by the three libraries will be interpreted.

Key words: VIAF, authority control, universal bibliographic control, Croatian latinists